

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการเล่นว้าวของไทยและจีน

ประเทศไทยกับประเทศจีนมีประวัติการเล่นว้าวอย่างยาวนาน ตามบันทึกเก่าแก่ของจีน เชื่อกันว่า ประเทศจีนเป็นชาติแรกที่ประดิษฐ์ว้าวมีต้นกำเนิดในสมัยชุนชิว (770-256 ปีก่อนคริสต์ศักราช) นับถึงวันนี้ว้าวจีนมีความเป็นมายาวนานกว่า 2,000 ปี หลังจากนั้นมาก็ได้รับความนิยมอย่างสูง การเล่นว้าวจึงได้แพร่หลายไปประเทศอื่น ๆ ตามเส้นทางการค้าขาย รวมทั้งประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับประเทศจีนในหลายด้าน เช่น ด้านการค้าขาย ด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังมีภูมิอากาศบางภูมิภาคที่คล้ายกัน มีท้องฟ้าแจ่มใส มีสายลมพัดแรง เหมาะสมต่อการเล่นว้าวเป็นอย่างมาก

ว้าวเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของคนในสมัยก่อน และมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ว้าวจีนกับว้าวไทยมีลักษณะร่วมและแตกต่างกัน และได้รับความนิยมและเสียมความนิยมแตกต่างกัน ในแต่ละช่วงเวลา ในการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการเล่นว้าวของไทยและจีน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความเป็นมาและความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปได้ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของว้าว

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของว้าวในประเทศไทย

3.1.2 ประวัติความเป็นมาของว้าวในประเทศจีน

3.2 พัฒนาการการเล่นว้าวของไทยและจีน

3.2.1 พัฒนาการการเล่นว้าวของไทย

3.2.2 พัฒนาการการเล่นว้าวของจีน

3.3 ประเภทของว้าว

3.3.1 ประเภทของว้าวในประเทศไทย

3.3.2 ประเภทของว้าวในประเทศจีน

3.4 วิธีการเล่นว้าว

3.4.1 การเลือกว้าว

3.4.2 การสังเกตลม

3.4.3 การเลือกสถานที่

3.4.4 การเล่นว้าวตามประเภทว้าว

3.1 ประวัติความเป็นมาของว้าว

การเล่น เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทั้งคนไทยและคนจีนทุก ๆ คนคุ้นเคยและรู้จักกันดี เป็นวัฒนธรรมที่ให้ทั้งความรู้ด้านต่าง ๆ ควบคู่กับความสนุกสนานบันเทิง วัฒนธรรมการเล่นว้าว จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิตได้อย่างชัดเจน

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของว้าวในประเทศไทย

ว้าวเป็นสิ่งที่คนไทยทุก ๆ คนคุ้นเคยและรู้จักกันมานานแล้ว หากแต่ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ จึงไม่รู้ว่าใครเป็นผู้สร้างว้าวตัวแรกของไทย สร้างเมื่อไร สร้างที่ไหน แต่ว่าว้าวไทยมี

ประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน จากบันทึกเก่าแก่พบว่า การเล่นว่าว เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย สรุปรูปประวัติความเป็นมาของว่าวไทย ได้ดังนี้

1) ในสมัยสุโขทัย (พ. ศ.1781-1981)

มีหลักฐานที่แสดงว่า สมัยสุโขทัยเป็นยุคสมัยที่เล่นว่าวขึ้นในประเทศไทย และมีความนิยมเล่นว่าวในหมู่เจ้านาย และเล่นเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก เช่น ตำนานเรื่องพระร่วงเล่นว่าว ตามที่ สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 12-13) ในเรื่อง “ไปบินว่าวกันเถอะ” ได้กล่าวว่า ชาวไทยรู้จักว่าวกันตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี มีตำนานเรื่องพระร่วงเล่นว่าว ได้เล่าขานกันว่า

“มีเด็กคนหนึ่งชื่อ “ร่วง” อายุประมาณ 13 ปี มีเพื่อนชื่อลือ วันหนึ่งเด็กทั้งสองคนเดินกินมะขามเทศแล้วโยนเมล็ดมะขามเทศทิ้งไว้สองข้างทาง เด็กชายร่วงมีวาจาสิทธิ์ สั่งให้เมล็ดมะขามเทศงอกขึ้นเป็นต้นมะขามได้ทันที สองข้างทางจึงเปิดเป็นช่องว่างเด็กทั้งสองใช้เป็นสนามแข่งขันว่าวจุฬาและปักเป้ากับเพื่อน กล่าวกันว่า มีความยาวถึง 4 กิโลเมตร

.....

เมื่อร่วงเล่นว่าวกับเพื่อนเสร็จแล้วระหว่างทางเดินกลับบ้านพบคนหาปลา ร่วงเอ่ยปากขอปลามากิน แต่คนหาปลาบอกว่าจะเอาปลาไปเลี้ยง ร่วงจึงบอกคนหาปลาว่าขอเอาแต่เนื้อปลาส่วนตัวปลาจะเอาไปเลี้ยงก็ได้ ว่าแล้วร่วงก็เอามืดเหล่าโครงว่าวปาดเนื้อปลาจากหัวถึงหางปลาทั้งสองข้างแล้วโยนก้างปลาไปที่บ่อน้ำ สั่งให้ปลามีชีวิตกลายเป็นปลาก้าง”

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า มีการเล่นว่าวในสมัยสุโขทัย โดยมีตำนานเรื่องเจ้าเมืองพระร่วงชอบเล่นว่าวตั้งแต่เด็ก ๆ

ตามบันทึกเก่าแก่ ในสมัยสุโขทัย ว่าวก็ถูกนำไปใช้ในพิธีการ และมีงานประเพณีหนึ่งที่คนสุโขทัยจะเล่นว่าวเล่นเป็นที่สนุกสนานกันทั้งเมือง สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 13) ได้กล่าวว่า พระร่วงเจ้ากรุงสุโขทัยโปรดว่าวมาก มีจารึกในพระราชพงศาวดารเหนือว่า

“เดื่อนยี่ถึงการพระราชพิธีบูชาภิเชกเถลิง พระโคกินเลี้ยงเป็นนักษัตฤกษ์ หมุ่ นางในก็ได้ฉุดชักว่าวหงวขึ้น”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยสุโขทัยว่าวเป็นของเล่นที่เล่นเพื่อความสนุกสนาน นอกจากนี้ ว่าวยังถูกนำไปใช้ในพิธีกรรม และทำให้เรารู้ว่าในยุคสมัยสุโขทัยมีการเล่นว่าวชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ว่าวหงว

ความรู้ที่น่าสนใจคือ ว่าวที่นิยมเล่นกันในสมัยสุโขทัยมีความเกี่ยวข้องกับประเทศจีน ดังที่พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) (2520 : 10) ได้กล่าวว่า

“ในสมัยสุโขทัยทั้งสองประเทศได้แต่งราชทูตสื่อสารถึงกันอยู่เนือง ๆ และทั้งสององค์พระร่วงเจ้ากรุงสุโขทัยก็เคยเสด็จไปเฝ้าพระเจ้ากรุงจีนถึงสองคราวจนได้พวกช่างจีนเข้ามาทำถั่วยฆามในเมืองไทยที่เรียกว่าฆามสังคโลก ประการหนึ่งกระดาดที่ปิดว่าวถึงแต่เดิมนาก็ใช้แต่กระดาดจีน”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยสุโขทัย ประเทศไทยกับประเทศจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูต ดังนั้น ละครดาซที่ทำว่าวไทยจึงซื้อมาจากประเทศจีน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคนไทยสมัยก่อนนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา อาจรับเอาเทคโนโลยีหรือความคิดในการทำว่าวและเล่นว่าวมาจากจีน ในขณะเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ในสมัยสุโขทัยมีการเล่นว่าวกันอยู่แล้ว ภายหลังจากใช้วัสดุที่ดีขึ้น คือ ละครดาซจากประเทศจีน

2) ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.1893-2310)

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การเล่นว่าวไม่ได้เล่นเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ยังนำไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพระราชพิธี โดยใน “คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์” ของกรมศิลปากร (2515 : 261) ได้กล่าวว่า

“ในเดือนอ้ายมีพระราชพิธี คือ พิธีชักว่าวเรียกลม เป็นพระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์จะต้องทรงว่าวทุกคืนตลอดฤดูหนาว”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีพระราชพิธีเรียกลมโดยจากการเล่นว่าว ซึ่งทำให้เราได้ทราบว่า ในกรุงศรีอยุธยามีความสำคัญอย่างสูงต่อบ้านเมือง ดังนั้น พระมหากษัตริย์จึงต้องทรงทำพิธีกรรมเรียกลม ซึ่งจะพาความรุ่งโรจน์ให้ฝนตก ทำให้บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์

ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา ว่าวยังใช้ประโยชน์ในสงคราม โดยใช้ลูกกระเบิดผูกติดกับว่าวแล้วจุดไฟตามสายป่านใส่ฝ่ายข้าศึก ตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 7) กล่าวว่า

“ตอนที่พระยายมราช (สังข์) เจ้าเมืองนครราชสีมาเป็นกบฏ พระเพทราชาส่งกองทัพไปปราบตีเมืองไม่สำเร็จ ในครั้งที่สองแม่ทัพอยุธยาคิดอุบายเผาเมืองอุบายหนึ่งนั้นใช้หม้อดินบรรจุดินดำผูกสายป่านว่าวจุฬาลำชนวนชนวนชักข้ามกำแพงเมืองเข้าไป แล้วจุดชนวนไหม้ไปถึงหม้อดินดำเกิดระเบิดตกไปไหม้บ้านเมืองราษฎรระส่ำระสาย จึงเข้าตีเมืองได้สำเร็จ”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นที่นิยมเล่นในหมู่ราษฎรทั่วไป แต่ก็อาจเป็นอันตรายต่อบ้านเมือง จึงมีกฎหมายตราห้าหมื่นห้าพันห้าร้อยห้าสิบห้าห้ามเล่นว่าวข้ามพระราชวัง หากละเมิดมีโทษถึงตัดมือ ด้วยเหตุผลความมั่นคงทางการเมืองและความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม ตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 7) กล่าวไว้ในเรื่อง “งานประเพณีกีฬาไทย” ได้ว่า

“ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การเล่นว่าวคงจะนิยมกันอย่างแพร่หลายจนเลยเถิด ไม่ระมัดระวัง จึงมีกฎหมายตราห้าหมื่นห้าพันห้าร้อยห้าสิบห้าห้ามเล่นว่าว หากละเมิดมีโทษถึงตัดมือ”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีกฎหมายห้ามเล่นว่าวข้ามพระราชวัง ซึ่งเป็นหลักฐานที่อย่างแน่นนอนว่า การเล่นว่าวได้รับความนิยมในสมัยกรุงศรีอยุธยา

3) ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เป็นยุคสมัยที่ว่าวไทยได้รับการพัฒนาการมาจนถึงจุดสูงสุด ในสมัยนี้ การเล่นว่าวได้รับความนิยมตั้งแต่เจ้านายพระราชวงศ์จนถึงชาวบ้านธรรมดาสามัญ ถึงกับมีคำพูดว่า “วังหน้าว่าวปากเป่า

วังหลวงว่าวจุฬา” ตามที่ นิยม คนเชื้อ (2549 : 7) ได้กล่าวว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงให้การสนับสนุนโดยในสมัยรัชกาลที่ 4 มีพระบรมราชานุญาตให้ประชาชนเล่นว่าวได้ที่ท้องสนามหลวง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีความนิยมในการแข่งขันว่าวมากขึ้น ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้าเป็นว่าวที่คนไทยนิยมเล่นกันมาก การแข่งขันว่าวจุฬาก็ว่าวปักเป้าจึงมีขึ้นเป็นประจำทุกปี และมีพระยาอนุชิตชาญไชยเป็นนายสนามทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย เพื่อให้การแข่งขันว่าวเป็นระเบียบ และช่วยแก้ปัญหาในเรื่องเล่นว่าวด้วย”

การแข่งขันว่าวจุฬาก็ว่าวปักเป้ามี่เป็นประจำทุกปี เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงให้การสนับสนุน และยังมีพระยาอัพันทริกามาตย์เป็นนายสนาม โดยมีตำนานเรื่องหนึ่งได้กล่าวว่า

“ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2438 วันหนึ่งพระองค์เสด็จผ่านท้องสนามหลวงซึ่งเป็นเวลาที่มีการแข่งขันว่าวจุฬาก็ว่าวปักเป่ากันอยู่ ทรงหยุดและลงไปทอดพระเนตรดูการแข่งขันด้วยความพอพระราชหฤทัยจึงรับสั่งโปรดเกล้าฯ ให้ผู้แข่งขันว่าวนำว่าวไปทำการแข่งขันถวายหน้าพระที่นั่ง ณ พระราชวังดุสิต เนื่องในการสมโภช การตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอองค์หนึ่งในพระราชวรชายาเธอ ซึ่งในครั้งนั้นมีพระยาอนุชิตชาญไชยเป็นนายสนาม โดยกำหนดให้ว่าวจุฬาอยู่ทางสนามม้า ว่าวปักเป้าอยู่ทางกำแพงสวนดุสิตริมพระที่นั่งอนันตสมาคม”

(ชมภู แก้ววงศ์. 2541 : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 ประชาชนทั่วไปนิยมแข่งขันว่าวในท้องสนามหลวง และการแข่งขันว่าวได้รับความสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งจึงมีพระยาอนุชิตชาญไชยเป็นนายสนามช่วยจัดการเขตของการเล่นว่าวจุฬาก็ว่าวปักเป้า เพื่อให้การแข่งขันว่าวเป็นระเบียบ และได้ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องเล่นว่าวด้วย

ในขณะที่เล่นว่าว ยังมีวงดนตรีบรรเลงเพลงต่าง ๆ ทำให้การเล่นว่าวมีบรรยากาศสนุกสนานมากขึ้น ตามที่ สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 16) กล่าวว่า

“ตามหลักฐานพบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2442 มีท่านพลโทพระยาสมุหเสนาบดี เป็นนายสนามว่าวพนักที่สนามหลวงและน่าจะเป็นครั้งแรกของโลกอีกเช่นกันที่มีพิณพาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่งเมื่อว่าวติดพันกัน และบางครั้งก็มีแต่รวงบรรเลงเพลงต่าง ๆ กลางสนามว่าว เพิ่มความสนุกครื้นเครง”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เนื่องจากสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นยุคที่บ้านเมืองสงบสุข วัฒนธรรมและเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง บรรยากาศความรื่นเริงบันเทิงใจแผ่ซ่านไปทั่ว การเล่น

ว่าวจึงเป็นไปเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก และมีการบรรเลงเพลงขณะเล่นว่าวด้วย ซึ่งทำให้การเล่นว่าวสนุกมากขึ้น เป็นวิธีการเล่นที่เป็นแบบแผนแตกต่างจากการเล่นของคนทั่วไป

ในสมัยต่อมา การเล่นว่าวได้สร้างปัญหาสังคม เช่น ว่าวไปติดสายไฟ จนเกิดมีคนถูกไฟดูดเสียชีวิต รัฐจึงให้การสนับสนุนน้อยลง การเล่นว่าวจึงค่อย ๆ ลดความนิยมลง ตามที่ นิยมคนเชื้อ (2549 : 7) กล่าวว่า

“เนื่องจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไม่ส่งเสริมและว่าวเป็นสิ่งที่สร้างปัญหากับระบบการจ่ายไฟฟ้า เพราะมีว่าวไปติดสายไฟ และเคยมีคนถูกไฟดูดตายหลายคน จึงทำให้การเล่นว่าวเสื่อมความนิยมลงไป และมีคนที่รู้เรื่องว่าวและทำว่าวเป็นเริ่มลดน้อยลง”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเล่นว่าวให้ความสนุกสนาน แต่ก็อันตรายที่สร้างปัญหาให้บ้านเมือง เช่น ว่าวติดสายไฟ ทำให้ผู้เล่นถูกไฟดูดเสียชีวิต นอกจากนี้ ในช่วงสงครามเนื่องจากการเล่นว่าวสามารถส่งข้อมูลให้ศัตรู อาจเปิดเผยเป้าหมายง่าย ทำให้ศัตรูทิ้งระเบิดได้ รัฐบาลจึงไม่ส่งเสริม ซึ่งทำให้การเล่นว่าวเสื่อมความนิยมลงไป

4) ปัจจุบัน

เนื่องจากสังคมและเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้น ทำให้มีความรู้และมีเทคนิคการทำว่าวพัฒนาซับซ้อนขึ้นและทำให้สามารถเล่นว่าวได้ตลอดทั้งปี ตามที่ สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 37) กล่าวว่า

“ปัจจุบัน ว่าวสามารถเล่นได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะภาคใต้ที่มีชายทะเลส่วนที่เป็นด้านขวาของแผนที่ประเทศไทย โดยไม่ต้องรอน้ำลมว่าวก็สามารถเล่นได้ เพราะว่ามีลมทุกฤดูและเกือบทุกวัน อีกอย่างแม้ว่าไม่มีลม แต่ด้วยการสร้างว่าวให้น้ำหนักเบาอย่างสัมพันธ์กับขนาดของว่าวก็สามารถสร้างว่าวให้ลอยในลมที่อ่อนมากได้ ซึ่งทำให้การเล่นว่าวนิยมมากขึ้น”

ปัจจุบันนี้ รูปว่าวที่เล่นก็มีหลากหลายชนิด ว่าวเก่าแก่ของไทย อย่างเช่น ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวอีลุ้ม ยังได้รับความนิยมจากสังคมไทย แต่คนที่นิยมเล่นว่าวรุ่นเก่าส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ แม้มีการแข่งขันว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าที่สนามหลวงทุกปี แต่การเล่นว่าวในกลุ่มวัยรุ่นไทยค่อย ๆ น้อยลง มีคนที่เล่นและสามารถสร้างว่าวจุฬาได้มีน้อยมาก กล่าวได้ว่า ว่าวรุ่นเก่าไม่เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่น แต่ส่วนมากจะเล่นว่าวรูปแบบต่าง ๆ เช่น ว่าวผีเสื้อ ว่าวจุ ซึ่งทำและเล่นง่ายกว่าว่าวสมัยก่อน นอกจากนั้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก จึงมีว่าวที่ออกแบบกันขึ้นมาใหม่ เช่น stunt kite ซึ่งพัฒนามาจากว่าวอีลุ้ม โดยได้รับความนิยมจากนักเล่นว่าวกันมาก

ภาพที่ 1 Sport Kite (Stunt Kite)

ที่มา : Steve Hobart. 21 พฤศจิกายน 2550. : ออนไลน์.

อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมการเล่นว่าว จึงมีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ สนใจจัดการเล่นว่าวมากขึ้น เช่น งานมหกรรมว่าวที่จังหวัดบุรีรัมย์ โครงการมหกรรมว่าวไทยจัดที่จังหวัดยะลา การจัดนิทรรศการว่าวไทยที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นครราชสีมา ประเพณีว่าวที่จังหวัดสตูล และเทศกาลว่าวที่ท้องสนามหลวงกรุงเทพฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ขยายไปเป็นมหกรรมว่าวระดับนานาชาติ ตามที่ ปริญญา สุขจิต และบุญชัย ใจสอาด (2530 : 7) กล่าวว่า

“ในปี พ.ศ. 2527 เมื่อวันที่ 3 เมษายน ได้มีหน่วยงานทั้งราชการและเอกชนร่วมมือกันฟื้นฟูกีฬาว่าวขึ้นโดยจัดงาน “มหกรรมว่าวไทย” ณ บริเวณท้องสนามหลวง มีการประกวดว่าวชนิดต่าง ๆ ทั้งว่าวแฉ่ง ว่าวประเภทสวยงาม ความคิดและตกลงขบขัน โดยสมเด็จพระเทพสุดาฯ สยามราชกุมารี ได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธาน ในงานนี้มีการแข่งขันว่าวจุฬาและปักเป้าด้วย”

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การเล่นว่าวของไทยมีทั้งเล่นในพิธีกรรมและในชีวิตประจำวัน จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ที่การเล่นว่าวได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่ชนชั้นสูง มีการจัดการแข่งขันอย่างเป็นทางการ ในรัชกาลที่ 5 ทรงสนับสนุน และชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ ก็เล่นว่าวกันอย่างมีระเบียบแบบแผน และกำหนดสถานที่เล่นเป็นหลัก คือ ท้องสนามหลวง แต่เมื่อการเล่นว่าวได้รับความนิยมในหมู่ชาวบ้านทั่วไป ทำให้การเล่นว่าวสร้างปัญหาให้บ้านเมือง และทำให้การเล่นว่าวเสื่อมความนิยมลงไป ปัจจุบันนี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมการเล่นว่าว จึงมีรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมการแข่งขันว่าวขึ้น

3.1.2 ประวัติความเป็นมาของว่าวในประเทศจีน

1) ก่อนสมัยราชวงศ์ถัง

คำว่า “ว่าว” ในภาษาจีนเรียกว่า “เฟิงเจิง (风筝)” หรือ “จื่อฮวน (纸鸢)” สำหรับความเป็นมาของว่าวในประเทศจีน มีตำนานเรื่องหนึ่งได้เล่าว่า

“หมวกกันฝนเป็นเครื่องที่จำเป็นใช้ประจำวันในการทำฟาร์ม ในวันหนึ่ง มีชาวบ้านคนหนึ่งกำลังทำฟาร์มอยู่ ทันใดนั้นมีลมเกิดขึ้น และหมวกของเขาปลิวไป โชคดีที่ชาวบ้านได้จับเส้นเชือกของหมวกอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเชือกของหมวกยาวมาก หมวกจึงลอยได้อยู่ในท้องฟ้าเหมือนว่า ชาวบ้านรู้สึกว่ามันดี หลังจากวันนั้น การบินหมวกก็ได้แพร่ขยายอยู่ในหมู่บ้าน ในที่สุดการบินหมวกก็กลายเป็นการเล่นว้าวในลำดับต่อมา”

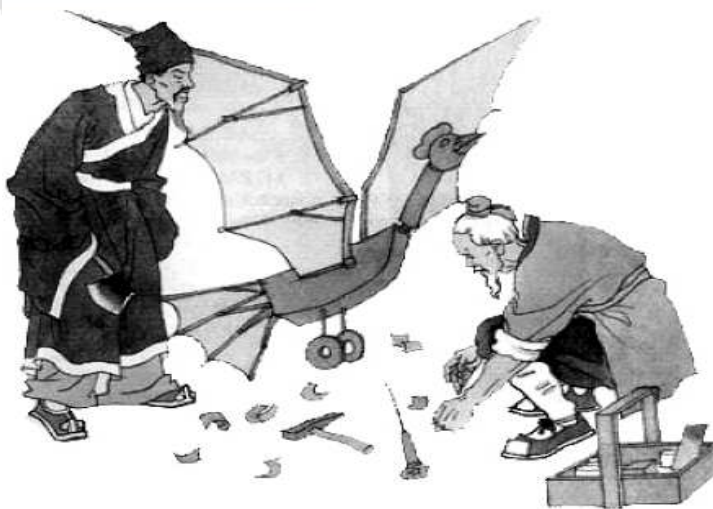
(“中国风筝的来历” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ในยุคแรก ๆ จนถึงสมัยราชวงศ์ฮั่น เป็นระยะเวลาที่มีการประดิษฐ์ว้าวขึ้น จากข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือจินโบราณ ในฐานะที่ชาวจินยกย่องว่านก เป็นสัตว์ลอยอยู่บนฟ้า เพราะได้เห็นนกบินบนท้องฟ้าอย่างอิสระ ก็เลยทำว้าวตามรูปแบบนก โดยมีเรื่องเล่าหนึ่งที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือจินโบราณ ได้กล่าวว่า

“ในสมัยชุนชิว (770-256 ปีก่อนคริสต์ศักราช) มีนักปรัชญาคนหนึ่งชื่อ โม จื่อ (墨子) ได้ใช้เวลาสามปีทำ “นกไม้” ด้วยไม้ โดยเรียกว่า “มู่ยวน (木鸢) และมู่ยวนตัวนี้สามารถบินได้นานหนึ่งวันเต็ม ๆ ซึ่งคาดว่าว้าวตัวนี้เป็นว้าวตัวแรกของจีน ต่อมา มีชายอีกคนหนึ่งชื่อ หลู่ ปาน เป็นช่างฝีมือที่ยอดเยี่ยมของจีน ได้เหลาไม้ไผ่เป็นนกไม้ และนกไม้ชนิดนี้สามารถล่องลอยอยู่บนท้องฟ้าได้นานถึง 3 วัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นว้าวที่เก่าแก่ที่สุดในโลก”

(“中国风筝的来历” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ภาพที่ 2 มู่ยวน (木鸢)

ที่มา : 唐心瑤. 3 มกราคม 2556 : ออนไลน์.

จนถึงในราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 220) เริ่มมีการทำว้าวด้วยวัสดุที่เป็นกระดาษ เพราะเกิดการผลิตกระดาษขึ้น ในช่วงเวลานี้ว้าวไม่ได้เล่นเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่นำมาใช้ส่งข่าวและใช้เป็นเครื่องมือที่ขนส่งอาวุธดินปืนในสงคราม โดยบันทึกประวัติศาสตร์ระบุไว้ว่า

“หลังจากจิ้นซีฮงเต้ (ฉินสื่อหวง) สวรรคต ราชวงศ์ฉิน (221-202 ปีก่อนประวัติศาสตร์) ล่มสลายลง เซียงอวี๋ เจ้ารัฐฉู่ (ฉ้อป้าอ๋อง) และหลิวปัง เจ้ารัฐฮั่น ต่างก็สั่งสมกองกำลังทหาร อันแข็งแรงแรงเพื่อทำสงครามแย่งชิงอำนาจการปกครองเหนือดินแดน หรือที่รู้จักกันในชื่อ “สงครามฉู่ฮั่น” (206-202 ปีก่อนประวัติศาสตร์) จาง เลียง แม่ทัพของหลิวปัง ได้บัญชาให้ทหารขึ้นไปกับว้าวยักษ์เพื่อสอดแนมความเคลื่อนไหวของทหารฉู่ และให้เด็กขึ้นไปพร้อมกับว้าวตัวใหญ่แล้วผิวขลุ่ยบรรเลงเพลงของรัฐฉู่ เมื่อทหารของฉ้อป้าอ๋องได้ยินเสียง ก็เริ่มรู้สึกคิดถึงบ้าน ขวัญและกำลังใจของทหารถูกทำลาย กองทัพแตกพ่าย ในที่สุดเซียงอวี๋ก็ตัดสินใจปลิดชีพตัวเอง.”

(“เล่นว้าว... ล้อลม / อุ้วฒนธรรม” 2551 : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ในยุคแรก ๆ การเล่นว้าวเกิดขึ้นด้วยเหตุบังเอิญ และมีบางตำนานที่ระบุชื่อคนสร้างว้าวตัวแรก แต่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอย ต่อมาจึงมีการพัฒนาว้าวให้มีประโยชน์มากขึ้น โดยเฉพาะในการทำสงคราม

2) สมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161-1450)

สมัยราชวงศ์ถังเป็นยุคที่บ้านเมืองสงบสุข วัฒนธรรมและเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง บรรยากาศความรื่นเริงบันเทิงใจแผ่ซ่านไปทั่ว ในสมัยราชวงศ์ถัง ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ถึงสามัญชนได้ให้ความสำคัญกับงานเทศกาลเซ็งเม้ง (ตามการออกเสียงของภาษาแต้จิ๋ว) มาก กำหนดให้หยุดงานและหยุดเรียน ในหนังสือบันทึกเก่า “癸辛杂识 (kui xin za zhi)” ได้ระบุว่า

“清明节时，大学也要放假三日，武学一日。

(ถอดตามสำเนียงว่า เซ็ง เม้ง เจี่ย ฉือม, ต้า สวย เหย่ เย่า ฟิง เจี่ย

ซาน ยื่อ, หวู่ สวย อี้ ยื่อ)

แปลความว่า ในช่วงเทศกาลเซ็งเม้ง โรงเรียนให้หยุดเรียนสามวัน

เทศกาลเซ็งเม้งในราชวงศ์ถัง เริ่มต้นประมาณวันที่ 4-5 เมษายน ไปจนถึง 19-20 เมษายน เป็นฤดูใบไม้ผลิ อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่น มีฝนตกบ่อย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง บุคคลทั่ว ๆ ไปออกจากบ้านไปยังหลุมฝังศพและมีเด็ก ๆ เริ่มเล่นว้าว นอกจากนี้ อีกเหตุผลคือชาวจีนมีความเชื่อกันว่า เมื่อเล่นว้าวได้สูงและไกลแล้วให้ตัดสายป่านจนหลุดลอยไป จะเป็นการปลดปล่อยความทุกข์ การเล่นว้าวจึงเป็นที่นิยมในเทศกาลเซ็งเม้ง ในที่สุดการเล่นว้าวก็กลายมาเป็นการละเล่นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

สรุปได้ว่า ก่อนสมัยราชวงศ์ถังมีการใช้ว้าวเพื่อประโยชน์ทางการทหาร เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ถังเริ่มเปลี่ยนเป็นการเล่นว้าวเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก

ต่อมา ในสมัยห้าราชวงศ์สิบอาณาจักร มีอุตสาหกรรมการทำกระดาษได้พัฒนาขึ้น บุคคลทั้งหลายได้เริ่มใช้สายไหมหรือเครื่องส่งเสียงที่ทำเป็นขลุ่ยไม้ไผ่ไว้บนว่าว เมื่อว่าวขึ้นรับลมแล้ว ว่าวนั้นก็ส่งเสียงดังไพเราะเสนาะหูมาแต่ไกลทั่วพากฟ้า วัตถุประสงค์ของการเล่นว่าวได้เปลี่ยนจาก เป็นเครื่องมือทางการทหารเปลี่ยนมาเป็นเพื่อความสนุกสนานมากขึ้น

3) สมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503-1822)

เป็นยุคสมัยที่การเล่นว่าวมีการพัฒนาขึ้น การเล่นว่าวเป็นกิจกรรมบันเทิงพื้นบ้าน เห็นบ่อย ๆ และมีนักวิจัยเริ่มสนใจศึกษาว่าวพื้นบ้าน มีนักวิจัยคนหนึ่งชื่อ เกาหยาน ได้เขียนหนังสือ เล่มหนึ่งที่ชื่อ ชื่อ วู่ จี้ หยวน (事物纪原) ได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมา การตั้งชื่อ และรูปแบบของ ว่าวพื้นบ้าน นอกจากนี้ หม่า เหว่ย หง (马伟红 Ma Weihong) และ เถิง ซี เหระ (滕锡尧 Teng xirao) (พ.ศ. 2551) ได้กล่าวว่า ในสมัยราชวงศ์ซ่ง การเล่นว่าวยังทำให้มีการส่งเสริมจิตรกรให้วาดรูป บนตัวว่าวได้มากขึ้น

ต่อมาสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ เริ่มมีว่าวขายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ เนื่องจากว่าวเป็นที่ ต้องการของนักเล่นว่าว จึงก่อให้เกิดการประดิษฐ์ว่าวเป็นอาชีพ นอกจากนี้ยังมีศิลปินแสดงการเล่น ว่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ว่าวเริ่มมีผลในด้านเศรษฐกิจและทางด้านวัฒนธรรม หลังจากว่าวได้รับความนิยมนำไปทั่วประเทศจีน ว่าวก็ได้ค่อย ๆ เผยแพร่ไปเกาหลี ญี่ปุ่น มาเลเซียและประเทศเอเชียอื่น ๆ อีกด้วย และได้แพร่หลายไปยังทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา

4) สมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1822-1911)

เป็นยุคสมัยที่การเล่นว่าวมีการพัฒนาซ้ำ เพราะว่ามีคนที่เล่นว่าวได้น้อยลง ในยุค สมัยนี้ได้มีชาวต่างประเทศเดินทางมาค้าขาย เช่น มาร์โคโปลโล ในสมัยนี้ อาณาเขตจีนมีขนาดใหญ่กว่า กัณฑ์ว่าใหญ่กว่าอาณาจักรโรมถึง 4 เท่า

หลังจากกุบไลข่านสิ้นพระชนม์ ชนชั้นมองโกลได้กดขี่ชาวจีนอย่างรุนแรงจนเกิดกบฏ และสะสมกองกำลังทหารหรือกลุ่มต่อต้านขึ้น ช่วงปลายราชวงศ์หยวน มีคนหนึ่งที่ชื่อ จู หยวน จาง (朱元璋 zhu yuan zhang) ได้ปราบปรามกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ และขับไล่ราชวงศ์หยวนออกไปจาก แผ่นดินจีนได้สำเร็จ เนื่องจากสังคมไม่สงบ ชีวิตชนจีนยุ่งยาก จึงไม่มีคนสนใจเล่นว่าว และเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวกับว่าวในสมัยนี้จึงไม่ค่อยมี (“中国历史” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

5) สมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 1911-2187)

ประเพณีการเล่นว่าวเริ่มนิยมจากภาคใต้ก่อน แล้วแพร่กระจายเข้าไปภาคเหนือตาม การอพยพและการย้ายเมืองหลวง เช่นเดียวกันกับศูนย์กลางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของจีนก็เปลี่ยน ตามไปด้วย จึงส่งเสริมให้การเล่นว่าวได้แพร่หลายไปทางภาคเหนือ

6) สมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2187-2455)

สมัยราชวงศ์ชิง การเล่นว่าวมีจุดมุ่งหมายไม่ใช่เพียงแคเพื่อความสนุกสนาน ว่าวได้ใช้ เป็นประโยชน์ในหลากหลายด้าน เช่น ว่าวได้นำไปส่งวัตถุระเบิดเพื่อจะฆ่าศัตรูในสงคราม ใช้เพื่อ ผ่อนคลายความตึงเครียด เสริมสร้างกำลังกายให้แข็งแรง ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือที่แสดงความรัก เป็นต้น นอกจากนี้ ในหนังสือเรื่อง ยาน จิง เซ่วย สือ จี้ (燕京岁时记 yan jing sui shi ji) ได้บันทึกไว้ว่า

“儿童放之（风筝）空中，最能清目”

(ถอดตามสำเนียงว่า เอ๋เอะร ถง ฟ่าง จื่อ เฟิง เจิง คง จวง, เจว้ย
เหิง ซิง มู่)

แปลความว่า การเล่นว้าวที่มีประโยชน์ต่อสายตาเด็ก ช่วยปรับปรุงวิสัยทัศน์
จากบันทึกที่แสดงให้เห็นว่า ในสมัยราชวงศ์ซิง คนจีนได้ยอมรับกิจกรรมการเล่นว้าว
เป็นกีฬาชนิดหนึ่ง

สมัยราชวงศ์ซิง เป็นยุคที่ว้าวจีนได้รับการพัฒนามาจนถึงจุดสูงสุด ไม่ว่าจะเป็
การเล่นว้าวหรือการทำว้าว และไม่ว่าจะเป็นด้านรูปแบบ เทคนิคการผลิต ศิลปะ การประดับตกแต่ง
ตลอดจนเทคนิคการปล่อยว้าว ต่างก็ได้พัฒนาจนถึงระดับที่เรียกว่าสูงสุด ศิลปกรรมพื้นเมืองประเภท
ต่าง ๆ ได้ถูกรวมเข้าไว้ในกระบวนการผลิตว้าวจีนอย่างกลมกลืน เช่น รูปภาพมงคลและคำอวยพร
ในช่วงตรุษจีน กระจาดขิดและภาพฝีมือศิลปะการตัดกระดาษจีน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ช่วยให้
การประดับประดาว้าวจีนให้มีความสวยงามและหลากหลายยิ่งขึ้น จัดว่าเป็นยุคทองของว้าวจีน

ในสมัยราชวงศ์ซิง ว้าวในประเทศจีนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ว้าวในราชวงศ์ และ
ว้าวพื้นบ้าน

ในฐานะที่ว้าวพื้นบ้านได้รับความนิยมและพัฒนาในทั่วประเทศ และเทคนิค การทำ
ว้าวได้พัฒนาขึ้น จึงก่อให้เกิดว้าวที่ทำได้ประณีตงดงามและใช้เป็นเครื่องบรรณาการส่งให้ราชวงศ์
นอกจากนี้ ด้วยความต้องการใช้ว้าว กษัตริย์ในราชวงศ์ซิงยังเรียกผู้ชำนาญที่มีความสามารถในการทำ
ว้าวและวาดรูปว้าว ตามชนบทพื้นบ้านไปทำว้าวในราชวงศ์ เช่น พระนางซูสีไทเฮาเคยมอบตำแหน่ง
จิตรกรหลวงชั้นที่แปด ผิน ฮว่า ชื่อ (八品画士 ba pin hua shi ปา), (คำว่า “ปา ผิน 八品” เป็น
ตำแหน่งข้าราชการหนึ่งของจีน และคำว่า “ฮว่า ชื่อ 画士” หมายถึงว่า ผู้ชำนาญในด้านการวาดรูป)
ให้แก่กษัตริย์ที่มาจากอำเภอ เหวย ชื่อ อวี เจวิน ผย (于植培 yu zhen pei)

วิธีการประดิษฐ์ว้าวในราชวงศ์แตกต่างกันจากว้าวพื้นบ้าน ไม่ว่าจะในการใช้วัสดุ
ประดิษฐ์ และการวาดรูป ระบายสี พิถีพิถันอย่างละเอียดมาก ว้าวในราชวงศ์จึงเป็นว้าวที่ประณีต
งดงาม มีรูปแบบต่าง ๆ โดยมีความคิดเห็นว่า ว้าวในราชวงศ์มีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น
เป็นศิลปะหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นักเขียนเฉา เสว่ ฉิน (曹雪芹 cao xue qin) เป็น
ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง “ความฝันในหอแดง” ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่วรรณกรรมเอกของจีน ได้ศึกษารวบรวม
ทุกอย่างเกี่ยวกับประวัติว้าว การเปลี่ยนแปลงของว้าว รูปแบบว้าวในแต่ละยุคสมัยและเทคนิคการทำ
ว้าวอย่างละเอียด และได้เขียนหนังสือ ผู้ ยวน เปย ยวน เข่า กง จื่อ (蒲鹇北鸕考工志 pu yuan bei
yuan kao gong zhi) ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกมีเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับว้าวโดยเฉพาะในรัชสมัยของ
พระเจ้าเกาจงแห่งราชวงศ์ซิง

ส่วนว้าวพื้นบ้านได้สร้างประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ ผู้ชำนาญทำว้าวพื้นเมืองในชนบท
ต่าง ๆ หยอยเปิดร้านขายว้าว เนื่องจากเทคนิคการทำว้าวได้พัฒนาขึ้น ต้นทุนการทำว้าวได้ลดลง
ทำให้ราคาว้าวจึงถูกลง ในที่สุดว้าวได้พัฒนาขึ้นและแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว

7) สมัยสาธารณรัฐจีน (พ.ศ. 2455-2492)

ว้าวเป็นศิลปะพื้นเมืองที่ได้นำไปสู่การประกวดระดับโลก เมื่อวันที่ 20 เดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2458 จีนได้มีโอกาสนำว้าวไปร่วมงานแสดงในประเทศปานามาเป็นครั้งแรกที่ทั่วโลก
รู้จักว้าวจีนอย่างเป็นทางการ แต่ในช่วงที่จีนทำสงครามกับประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลจีนประกาศห้าม

การเล่นว่าว เนื่องจากการเล่นว่าวสามารถส่งข้อมูลให้ศัตรู ซึ่งอาจเปิดเผยเป้าหมายไปง่าย ทำให้ศัตรูที่ระเบิดได้

8) สมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน (พ.ศ. 2492-ปัจจุบัน)

หลังจากปี 2521 การเล่นว่าวกลายเป็นกีฬาที่มีโครงการการแข่งขัน เช่น เทศกาลการแข่งขันว่าวนานาชาติที่จัดในเมือง เหวยฟาง แห่งมณฑล ซานตง เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 เดือนเมษายน พ.ศ. 2530 และได้รับความชื่นชมในทั่วประเทศ กิจกรรมนี้จึงได้จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนทุกปี ต่อมาเมืองเหวยฟางได้สร้างพิพิธภัณฑ์ว่าวที่ใหญ่ที่สุดในโลกทราบจนถึงปัจจุบันนี้ พิพิธภัณฑ์นี้เป็นสถานที่ที่สะสมและจัดแสดงว่าวพิเศษต่าง ๆ ทั้งของจีนและนานาชาติ ทั้งว่าวโบราณและว่าวปัจจุบันมีเป็นจำนวนมาก

ดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเทศไทยกับประเทศจีนมีประวัติการเล่นว่าวอย่างยาวนาน มีพัฒนาการและความนิยมในแต่ละช่วงเวลาสอดคล้องไปตามความเหมาะสมของยุคสมัย ว่าวจีนมีเรื่องราวบันทึกไว้ยาวนานกว่าว่าวไทย และทำให้ได้ทราบเรื่องราวรายละเอียดต่าง ๆ ในทางประวัติศาสตร์จีนผ่านการเล่นว่าว โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ชิง ที่วัฒนธรรมการเล่นว่าวเจริญถึงจุดสูงสุด ทั้งในด้านรูปแบบ ศิลปะตกแต่ง และวิธีการเล่น

3.2 พัฒนาการการเล่นว่าวของไทยและจีน

ว่าวเป็นผลผลิตของสังคม ซึ่งมีภูมิหลังและการพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเล่นว่าวจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ดังนี้

3.2.1 พัฒนาการการเล่นว่าวของไทย

1) นิยมเล่นว่าวในหมู่เจ้านาย

จากการศึกษาพบว่า สมัยสุโขทัยจนถึงยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา ว่าวเป็นของเล่นที่ได้รับความนิยมในหมู่เจ้านายก่อน และจุดมุ่งหมายของการเล่นว่าว คือ เพื่อความสนุกสนาน โดยมีข้อมูลหลายเรื่องที่ระบุว่าการเล่นว่าวได้รับความนิยมในหมู่ชนชั้นสูง เช่น กษัตริย์สุโขทัยชื่อ พระร่วง ชอบเล่นว่าว ตามที่ สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 13) กล่าวว่า

“พระเจ้ากรุงสุโขทัยโปรดการเล่นว่าวมาก พระองค์ทรงว่าวขนาดใหญ่ตักถึงเมืองตองอูของพม่า พระองค์จึงให้เสนาบดีตามไปเก็บ”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สมัยสุโขทัย ชนชั้นสูง ซึ่งรวมถึงมรรดาเจ้านายนิยมเล่นว่าวกัน จึงมีประวัติมาเล่นว่าว และหลุดลอยไปตกที่เมืองตองอูในประเทศพม่า

นอกจากนี้ มีหลักฐานต่าง ๆ ทำให้ได้เห็นว่ กระจดาชที่ใช้สำหรับปิดทำว่าวซื้อมาจากต่างประเทศ ราคาแพง ชาวบ้านคงไม่สามารถซื้อหากระจดาชมาใช้ปิดทำว่าวได้ ส่วนกระจดาชไทยนั้นมีความหนาเกินไปที่จะใช้ปิดทำว่าวได้ ซึ่งก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ว่าวเล่นในหมู่เจ้านายชั้นสูง

เป็นที่น่าสังเกตว่าการกล่าวถึงว่าวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ พบว่า ว่าวเป็นของเล่นหรือกีฬาที่ได้รับความนิยมโดยเฉพาะในราชสำนักและกลุ่มชนชั้นผู้นำมาตลอดจากสมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากได้รับความสนับสนุนโดยราชสำนักและกลุ่มชนชั้นผู้นำว่าวจึงเป็นการละเล่นหรือกีฬาที่เผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ดังบันทึกอีกเรื่องหนึ่ง ระบุว่า

3) การใช้ประโยชน์ว่าวในการทำสงคราม

ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ. 2231-2246) หลังจากคนไทยได้รู้จักว่าวมากขึ้น และเทคนิคการทำว่าวได้พัฒนามากขึ้น ก็มีการใช้ว่าวช่วยในสงคราม โดยใช้ลูกกระเบิดผูกติดกับว่าว แล้วจุดไฟตามสายป่านใส่ฝ้ายข้าศึก ตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสอาด (2530 : 7) กล่าวว่า

“ตอนที่พระยายมราช(สังข์) เจ้าเมืองนครราชสีมาเป็นกบฏ พระเพทราชาส่งกองทัพไปปราบตีเมืองไม่สำเร็จ ในครั้งที่สองแม่ทัพอยุธยาคิดอุบายเผาเมือง อุบายหนึ่งนั้นใช้หม้อดินบรรจุดินดำผูกสายป่านว่าวจุฬาล่ามชนวนชักข้ามกำแพงเมืองเข้าไป แล้วจุดชนวนไหม้ไปถึงหม้อดินดำเกิดระเบิดตกไปไหม้บ้านเมืองราษฎรระส่ำระสาย จึงเข้าตีเมืองได้สำเร็จ”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา มีการใช้ประโยชน์ว่าวในทางด้านทหาร และครั้งนี้ก็คิดว่าเป็นครั้งแรกที่ได้บันทึกในประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้ว่าวในทางด้านทหาร แสดงให้เห็นว่า คนไทยมีเทคนิคการทำว่าวที่มีการพัฒนามากขึ้น จนสามารถบรรจุน้ำหนักลูกกระเบิดโดยผูกติดว่าวเพื่อให้ว่าวไปตกในพื้นที่ของฝ่ายศัตรูได้ ในช่วงสงครามที่มีการวางแผนเพื่อที่จะเอาชนะสงคราม

4) การแข่งขันกีฬาว่าวในประเทศ

ว่าวได้เริ่มเล่นเป็นกีฬาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการแข่งขันว่าวจุฬากับว่าวปักเป้า ทำให้การเล่นว่าวสนุกสนานมากขึ้น ตามที่นิยม คนเชื้อ (2549 : 7) กล่าวว่า

“การแข่งขันว่าวจุฬากับว่าวปักเป้าเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพระมหากษัตริย์จะทรงว่าวจุฬา ถ้าหากใครเล่นว่าวปักเป้าเข้ามาในเขตก็จะถูกคว่ำลงมา”

จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งถือเป็นสมัยยุคทองของการเล่นว่าว มีการจัดการแข่งขันว่าวอย่างเป็นทางการ ตามที่ นิยม คนเชื้อ (2549 : 7) กล่าวว่า

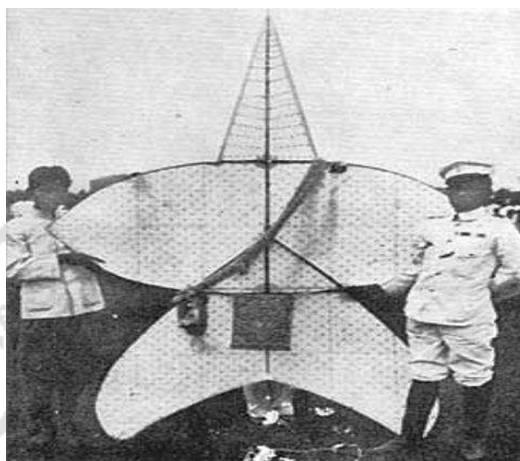
“ในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2449 ได้มีการจัดการแข่งขันว่าวจุฬา-ปักเป้า ซึ่งถ้วยทองคำพระราชทานที่พระราชวังดุสิต การแข่งขันนี้มีเป็นประจำ ทุกปีจนถึงรัชสมัยของพระองค์”

ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 9 การเล่นว่าวเป็นงานที่สำคัญมากในประเทศไทย มีสมเด็จพระเพทรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานฯ การแข่งขันว่าว ตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสอาด (2530 : 8) กล่าวว่า

“ในปี พ.ศ. 2526 เมื่อวันที่ 1 เมษายน ได้มีหน่วยงานทั้งราชการและเอกชนร่วมมือกันฟื้นฟูกีฬาว่าวขึ้น โดยจัดงาน “มหกรรมว่าวไทย” ณ บริเวณท้องสนามหลวง มีการประกวดว่าวชนิดต่าง ๆ ทั้งว่าวแฉง ว่าวประเภทสวยงาม ความคิดและตกลง ขบขัน โดยสมเด็จพระเพทรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานฯ ในงานนี้มีการแข่งขันว่าวจุฬาและปักเป้าด้วย”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยปัจจุบันมีการแข่งขันกีฬาว่าวเป็นทางการในประเทศไทย มีผู้ร่วมแข่งขันทั้งจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน และเป็นการแข่งขันที่สำคัญและมีเกียรติยศ เพราะผู้ชนะการแข่งขันจะได้รับพระราชทานถ้วยทองคำที่พระราชวังดุสิต

ภาพที่ 3 ว่าวจุฬาที่ชนะในการแข่งขันว่าวพนักในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา : ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด. 2530 : 23.

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ว่าวไทยได้รับความนิยมและมีการตื่นตัวและสนใจอย่างกว้างขวางขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนและการร่วมมือจากหน่วยงานรัฐและเอกชน

5) การบันทึกความรู้เรื่องว่าวเป็นหนังสือ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 หลังจากที่มีการแข่งขันกีฬาว่าวอย่างเป็นทางการในประเทศไทย การเล่นว่าวมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยมากขึ้น เช่นในด้านความรู้ ความคิด เป็นต้น และเพื่อรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมการเล่นว่าว จึงทำให้พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) ต้องการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ดังที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 3) กล่าวว่า

“ด้วยความรักในกีฬาว่าวอย่างชีวิตจิตใจ ไม่อยากให้กีฬา
นี้เสื่อมสูญ ดังนั้น เมื่อ พ.ศ. 2464 จึงแต่งตำราขึ้นเล่มหนึ่ง ชื่อว่า
“ตำนานว่าวพนัก ตำราผูกว่าว วิธีชักว่าว และการเล่นว่าวต่อสู้กัน
ในอากาศ” ตำราเรื่องนี้ได้อธิบายถึงประวัติของว่าว การผูกว่าว
การแข่งขันต่อสู้ว่าว ตลอดจนกฎกติกาการแข่งขันว่าวต่าง ๆ ซึ่งดู
เหมือนว่าจะเป็นการว่าวเล่มเดียวในเมืองไทย และได้รับยกย่อง
เป็น ครู”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ด้วยความต้องการส่งเสริมวัฒนธรรมการเล่นว่าว และเพื่อจะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับว่าว เมื่อ พ.ศ. 2464 ได้มีการผลิตตำราว่าวขึ้นมา และหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเล่มแรกที่ได้บันทึกเรื่องเฉพาะต่าง ๆ ของว่าว ทำให้เราเห็นว่า ว่าวกับชีวิตคนไทยมีความผูกพันกัน จึงมีการบันทึกเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับว่าว เพื่อให้คนทั่ว ๆ ไปและคนรุ่นหลังมีความรู้ที่เกี่ยวกับว่าวมากขึ้น

ภาพที่ 4 พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร)

ที่มา : พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร). 2464 : คำนำ.

พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) (พ.ศ 2415 - พ.ศ 2493) เป็นผู้เรียบเรียงตำราว่าวพั่น และเป็นนายกสมาคมกีฬาสยามคนแรก

ภาพที่ 5 ตำรา “ตำนานว่าวพั่น”

ที่มา : พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร). 2464 : 1-149.

6) การจัดตั้งสมาคมกีฬาว่าว

ที่ผ่านมา พระมหากษัตริย์ไทยทรงให้การสนับสนุนการเล่นว่าวมาโดยตลอด เช่น กำหนดให้มีสนามเล่นว่าวบริเวณสามยอด มีพระยาอัปภัทรกามาตย์เป็นนายสนาม จนสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงสนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมกีฬาว่าว ชื่อสมาคมกีฬาสยาม และมีพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) เป็นนายกสมาคมกีฬาสยามเมื่อ พ.ศ. 2469 เพื่อให้การแข่งขันว่าวเป็นระเบียบและได้ช่วยแก้ปัญหาใน

เรื่องเล่นว่าวด้วย ปริญา สุขจิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 3) ได้กล่าวว่า

“สมาคมกีฬาไทยได้อาศัยอยู่ตำราว่าวเป็นหลัก แต่ได้ปรับปรุงกฎกติกาให้เหมาะสมแก่กาลสมัยเท่านั้น เมื่อกีฬาไทยเริ่มเสื่อมโทรมลงตามภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของบ้านเมือง ท่านพระยาภิรมย์ภักดี พร้อมด้วยคณะกรรมการทั้งหลายที่กล่าวนามมาแล้ว จึงได้รวบรวมกันก่อตั้งเป็นสมาคมขึ้น การก่อตั้งสมาคมในภาวะเช่นนี้ นับว่าเป็นการยากอย่างยิ่ง เช่น การเชิญว่าวจุฬาวัวปักเป้าสายต่าง ๆ เข้าแข่งขัน เชิญกรรมการ การหารางวัลให้นักกีฬาที่ชนะการแข่งขัน ตลอดจนหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเล่นว่าวเสื่อมโทรมลงตามภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศไทย แต่เพื่อรักษาวัฒนธรรมการเล่นว่าว จึงมีคนที่รักกีฬาว่าวร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมขึ้น

7) ธุรกิจการทำว่าวขาย

หลังจากการเล่นว่าวได้รับความนิยมในทั่วประเทศไทย เริ่มมีว่าวขายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ คนไทยมีความสนใจเล่นว่าวมากขึ้นมาในปัจจุบันนี้ คนที่ทำว่าวได้ค่อย ๆ มีจำนวนน้อยลง จึงก่อให้เกิดมีการประดิษฐ์ว่าวเป็นอาชีพ และมีร้านขายว่าวเปิดมาเป็นเรื่อย ๆ เช่น ในช่วงมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี จะมีร้านขายว่าวมาเปิดอยู่บริเวณสนามหลวง

นอกจากนี้ เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและทั่วโลกติดต่อกันง่ายขึ้น ทำให้นักธุรกิจมองหาวิธีการใหม่ที่จะขายว่าว คือ เปิดร้านขายว่าวในเว็บไซต์ ว่าวที่ขายในเว็บไซต์มีหลากหลายชนิด นอกจากนี้ ยังมีบทความต่าง ๆ เพื่อจะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับว่าว เช่น วิธีการเล่นว่าว วิธีการซื้อว่าว เป็นต้น ทำให้ร้านที่เป็นแบบนี้ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นกันมาก

ภาพที่ 6 ร้านขายว่าวในเว็บไซต์

ข้อมูลสินค้าเบื้องต้น	
ประเภท :	ขาย <input type="button" value="BOOKMARK"/>
ราคา :	20-4000 บาท
สภาพสินค้า :	สินค้าใหม่ (ไม่ระบุปี ปี ไม่ระบุเดือน เดือน)
ยี่ห้อ/ รุ่น :	ว่าวไทย&ว่าวต่างประเทศ /
เว็บไซต์ :	http://www.tigerkite.com
วิธีการชำระเงิน :	เงินสดตามแต่ตกลง
วิธีการจัดส่ง :	ยังไม่ระบุ ตกลงกันทีหลัง
วันที่โพสต์ :	16 มี.ค. 2554 1:51 น.
แก้ไขล่าสุด :	16 มี.ค. 2554 1:51 น.
วันสิ้นสุดประกาศ :	0000-00-00 00:00:00
เลือกประกาศ :	
หมายเลขประกาศ :	292718
จำนวนผู้เข้าชม :	12399

ที่มา : สัณญา พุทธเจริญลาภ. 2554 : ออนไลน์.

ภาพที่ 7 ร้านขายวาวในเว็บไซต์

ที่มา : Sport Kite Thailand (SKT). 2550 : ออนไลน์.

8) การแข่งขันกีฬาวาวอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศ

เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตลอดจนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย รัฐบาลไทยจึงส่งเสริมและสนับสนุนสถานที่จัดงานว่าวนานาชาติขึ้นมา ทั้งนี้นอกจากได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวหลากหลาย ยังช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้มากขึ้น ดังข้อมูลเทศกาลว่าวที่ไทยจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

8.1) งานวาวไทยและว่าวนานาชาติ พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน ค่ายนเรศวร จังหวัดเพชรบุรี

งานวาวไทยและว่าวนานาชาติมีจัดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 และจัดต่อเนื่องมาในหลายสถานที่ เช่น จังหวัดชลบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สนามหลวง ศูนย์กีฬาเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และค่ายนเรศวร จังหวัดเพชรบุรี จนถึงปัจจุบัน และในปี 2553 ร่วมกับจังหวัดเพชรบุรี ค่ายนเรศวร ค่ายพระรามหก สมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมนักบินวาวประเทศไทย กำหนดจัดงานวาวไทยและว่าวนานาชาติ ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ภายในกิจกรรมมีการแสดงการเล่นวาวไทย และการแสดงว่าวนานาชาติหลากหลายชนิดจากต่างประเทศ ดังข้อมูลออนไลน์ ดังนี้

“งานเทศกาลวาวไทยและว่าวนานาชาติ จัดระหว่าง วันที่ 9 - 11 มีนาคม 2555 พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน (ค่ายพระรามหก) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภายในกิจกรรมมีการแสดงการเล่นวาวจุฬาฯกับปักเป้า การแสดงว่าวนานาชาติหลากหลายชนิดจาก 17 ประเทศทั้งว่าวสร้างสรรค์และว่าวที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ การเล่นวาวผาดโผน และการแสดงวาวประกอบเพลง รวมถึงตื่นตาดูใจไปกับ วาวบังคับวิทยุจากประเทศสิงคโปร์ และว่าวโปรยลูกอม อีกทั้งยังมีโซนนิทรรศการวาวไทยและว่าวนานาชาติ กิจกรรมเรียนรู้การทำวาว กิจกรรมร่วมสนุกแบบครอบครัวอีกมากมาย ฯลฯ”

(“งานเทศกาลวาวไทยและว่าวนานาชาติ” 2555 : ออนไลน์)

ภาพที่ 8 งานว่าวไทยและว่าวนานาชาติ

ที่มา : “งานว่าวไทยและว่าวนานาชาติ ครั้งที่ 12” 5 มีนาคม 2555. : ออนไลน์.

8.2) งานมหกรรมบัลลูนนานาชาติ พัทยา 2009

จัดในวันที่10-13 ธันวาคม พ.ศ.2552 ณ จังหวัดชลบุรี เพื่อนำเสนอการบินหมู่ บัลลูนอากาศร้อนจากทั่วโลก (บัลลูน เป็นว่าวสมัยใหม่ชนิดหนึ่งที่มาจากประเทศตะวันตกที่มีลักษณะ คล้าย ๆ กับโคมไฟ ในปัจจุบันนี้ บัลลูนเล่นเป็นกีฬาได้รับความนิยมในทั่วโลก) ซึ่งได้ดึงดูดนักกีฬาอยู่ ในทั่วโลกมาร่วมงาน และนักท่องเที่ยพลากหลายมาชมการแสดงการบินหมู่บัลลูน นอกจากนี้ ยังมีประเทศเยอรมันนำมาแสดงในงานนี้เป็นครั้งแรกในเอเชีย ซึ่งถือว่าเป็นกีฬาทางอากาศที่ยิ่งใหญ่ ที่สุดในประเทศไทย (“มหกรรมบัลลูนนานาชาติ” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า การเล่นว่าวในประเทศไทยขยายไปสู่การเล่นว่าวใน ระดับนานาชาติ ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวของว่าวกับวัฒนธรรมว่าวหลาย ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาฝีมือทั้งการผลิตว่าว และเทคนิคการเล่น

3.2.2 พัฒนาการการเล่นว่าวของจีน

1) ความเป็นนิยมเล่นว่าวในหมู่เจ้านาย

การเล่นว่าวนิยมเล่นในหมู่เจ้านายก่อน ไม่ว่าจะในเรื่อง โม่ จื่อ ทำว่าวขึ้นมา หรือในเรื่องการใช้ว่าวช่วยสงครามผู้อื่น ทั้งสองเรื่องก็แสดงให้เห็นว่า ว่าวในสมัยแรก ๆ นิยมเล่นกันในหมู่เจ้านายหรือผู้ที่มีฐานะชั้นสูง นั่นเพราะว่าในสมัยแรก ๆ เทคนิคการผลิตว่าวไม่ได้เผยแพร่ไปในสามัญชน นอกจากนี้ การทำกระดาษที่ทำว่าวเพิ่งปรากฏในประเทศจีน ยังไม่ได้นิยมใช้ในสามัญชนซึ่งไม่สามารถทำว่าวได้ และมีบันทึกประวัติจีนว่า

“ในยุคห้าราชวงศ์สี่อาณาจักร พระเจ้าของราชวงศ์เหนือชอบเล่นว่าว ใช้ว่าวบรรจุคนด้วย ตามบันทึกเก่าแก่ได้กล่าว ว่า เพื่อความสนุกสนาน พระองค์ได้เคยให้นักโทษประหารบินคู่ กับว่าวจากตึกสูง ถ้าหากนักโทษประหารบินได้สำเร็จและไม่ตาย ความผิดของพวกเขาจะได้รับการอภัย”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยแรก ๆ ว่าวได้นิยมในหมู่เจ้านาย ไม่ว่าจะ เป็นสื่อที่ช่วยส่งข่าว หรือเป็นเครื่องมือช่วยปกครอง

2) การใช้ประโยชน์ว่าวในการทำสงคราม

จากเอกสารพบว่า ก่อนสมัยราชวงศ์ถัง การใช้ว่าวเกือบทั้งหมดถูกใช้เพื่อการช่วย สงคราม ซึ่งในช่วงเวลานี้ว่าวไม่ได้เล่นเพื่อความสนุกสนาน แต่เพื่อส่งข่าวและใช้เป็นเครื่องมือที่ขนส่ง อาวุธดินปืนในสงคราม (Hongxun Wang, อ้างถึงใน สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา. 2547 : 44) ได้กล่าวว่า

“ระบුව่าวว่าวจีนก่อนสมัยราชวงศ์ถัง (ก่อนพ.ศ. 1161) เกือบทั้งหมดถูกใช้ในภารกิจด้านการทหารและเทคโนโลยี การสร้างว่าวในเวลานั้นต้องอาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญพิเศษ ในกองทัพเท่านั้น ว่าวเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธสงครามในกองทัพ จีนโบราณ เช่น ใช้เป็นสัญญาณแจ้งข่าว ใช้บรรทุกทหารขึ้นไป ทำหน้าที่สอดแนมทางอากาศ และใช้บรรทุกทหารขึ้นไปร้องเพลง หรือส่งเสียงรบกวนทำลายกำลังใจของข้าศึก”

และมีอีกเรื่องที่น่าสนใจคือ การใช้ว่าวส่งข้อความในสงคราม ตามที่บันทึกประวัติจีน ได้ว่า

“ในปี ค.ศ. 546 (พ.ศ. 1089) ในเริ่มต้นของยุคห้า ราชวงศ์ลิบอาณาจักรพระมหากษัตริย์ของเมืองเหลียงโดนกองทัพ กบฏล้อมเมือง มีคนแนะนำทำ จื่อยา (纸鸢) ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับว่าว ใช้เป็นเครื่องมือส่งข่าวให้เมืองอื่น เพื่อให้เขามาช่วย แต่ น่าเสียดายคือ จื่อยา (纸鸢) ตัวนี้ถูกพวกกบฏเห็นและยิงลง เสียก่อน แล้วหลังจากนั้นอีกไม่นาน เมืองเหลียงก็ถูกยึดครอง”

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยแรก ๆ ประเทศจีนยังไม่รวมเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน คนจีนมีความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์ การแผ่อำนาจ เอาชนะศัตรู ด้วยกำลังกองทัพและมี การใช้ว่าวเป็นเครื่องมือสื่อสารและขนส่งทหาร

3) การเล่นว่าวในเทศกาลเซ็งเม้ง

เทศกาลเซ็งเม้ง เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวจีน ในประเทศจีน เริ่มต้นประมาณ 4-5 เมษายน ไปจนถึง 19-20 เมษายน ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ ความอบอุ่น มีฝนตกปรอย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง ถ้าจะพูดถึงเทศกาลเซ็งเม้ง ก็ต้อง ย้อนกลับไปเทศกาลหนึ่งในยุคโบราณ คือ เทศกาลหานสือ (寒食节) ห่างจากเทศกาลชิงหิมิง 1-2 วัน ซึ่งปัจจุบันได้เลิกปฏิบัติไปแล้ว ต่อมาในสมัยราชวงศ์ถัง รัฐบาลกำหนดช่วงเวลาเทศกาลหานสือให้ ตรงกับเทศกาลเซ็งเม้ง ซึ่งหมายความว่า ให้จัดกิจกรรมหานสือและกิจกรรมเซ็งเม้งพร้อมกัน ในช่วง เวลานี้ กำหนดให้หยุดทำงานและหยุดเรียนทั้งประเทศ สมัยราชวงศ์ถัง เป็นยุคที่บ้านเมืองสงบสุข เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองมีความรื่นเริงบันเทิงใจแผ่ซ่านไปทั่ว บุคคลทั่ว ๆ ไปจึงนิยมออกจากบ้านไป หลุมฝังศพและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีเด็กเล่นว่าว และในที่สุดการเล่นว่าวก็กลายมาเป็นการละเล่นที่ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

4) การเล่นว่าวของสามัญชน

เนื่องจากอุตสาหกรรมการทำกระดาษได้พัฒนาขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง การใช้กระดาษจึงแพร่หลายในสามัญชน และพระมหากษัตริย์ส่งเสริมเทศกาลแข่งเม็งมากขึ้น ทำให้การเล่นว่าวได้เผยแพร่ออกไปทั่วสามัญชน และเป็นกิจกรรมที่นิยมเล่นกันมาก จนถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง การเล่นว่าวจึงกลายเป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่ช่วยในการออกกำลังกาย

ภาพที่ 9 ภาพวาดเด็กสมัยก่อนก็นิยมเล่นว่าวกัน

ที่มา : “เล่นว่าว...ล้อลม / อุ๊วัฒนธรรม” 22 ตุลาคม 2551 : ออนไลน์.

5) การเผยแพร่ว่าวจีนไปต่างประเทศ

จากสมัยราชวงศ์ถังถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นช่วงเวลาที่พัฒนาการในทางเศรษฐกิจและสังคมเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการติดต่อกับต่างประเทศทางด้านค้าขาย จึงทำให้วัฒนธรรม การเล่นว่าวได้แพร่หลายไปต่างประเทศตามเส้นทางค้าขาย การเล่นว่าวได้ค่อย ๆ ถูกนำไปเผยแพร่ในเกาหลี ญี่ปุ่น มาเลเซียและประเทศเอเชียอื่น ๆ อีกด้วย และต่อมาได้แพร่หลายไปยังทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา หลังจากว่าวได้รับความนิยมในประเทศจีนอย่างสูง ว่าวก็ได้ค่อย ๆ เผยแพร่กระจายถึงทวีปยุโรปและอเมริกา นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานเส้นทางเดินของว่าวจากบันทึกของมาร์โคโพลได้กล่าวว่า ว่าวจากจีนเดินทางผ่านเส้นทางการค้าจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาสู่ตะวันออกกลางและเข้าสู่ยุโรปในสมัยกลางหรือราวคริสต์ศตวรรษที่ 13-14

ว่าวถือเป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาของมนุษย์ที่อยากจะบินไปบนท้องฟ้า ถือได้ว่าเป็นเครื่องร่อนชิ้นแรกของโลก ต่อมาการคิดประดิษฐ์เครื่องบินก็ได้ความคิดส่วนหนึ่งจากว่าว ต่อมาในปีหนึ่งตระกูลไรท์จากอเมริกาได้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องบินที่สามารถบรรทุกคนได้เป็นผลสำเร็จเป็นครั้งแรกในโลกอย่างน่ามหัศจรรย์ ด้วยเหตุนี้ ในห้องโถงพิพิธภัณฑ์การบินอวกาศกรุงวอชิงตันอเมริกาจึงได้แขวนว่าวจีนไว้ตัวหนึ่ง และมีข้อความที่เขียนบรรยายไว้ข้าง ๆ ว่าวจีนว่า “เครื่องบินเก่าแก่ที่สุดของมนุษยชาติคือว่าวจีน” (“中国风筝的来历” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ความนิยมเล่นว่าวในประเทศจีนเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และเมื่อชาวตะวันตกเดินทางมาประเทศจีน ก็ได้นำว่าวไปเผยแพร่ออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกตามเส้นทางการค้า จนว่าวได้เป็นแรงบันดาลใจให้พี่น้องตระกูลไรท์ประดิษฐ์เครื่องร่อนครั้งแรก ในโลกที่พัฒนามาสู่เครื่องบินในปัจจุบัน

6) การบันทึกความรู้ที่เกี่ยวกับว่าเป็นหนังสือ

สมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นยุคสมัยที่สิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะเทคนิคในทางด้านวิชาการพิมพ์นิยมขึ้นในสังคมจีน ในขณะที่วัฒนธรรมการเล่นว่าวได้ฝังลึกลงไปในชีวิตคนจีน และเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวกับว่าว มีนักวิจัยเริ่มสนใจศึกษาว่าวในพื้นที่บ้าน โดยมีนักวิจัยคนหนึ่งชื่อ เกา หยวน (gao yuan) สนใจเขียนหนังสือเล่มหนึ่งที่ชื่อ “ชื่อ วู่ จี้ หยวน (事物纪原)” มีเนื้อหาศึกษาที่ประวัติความเป็นมา การตั้งชื่อ และรูปแบบของว่าวพื้นบ้าน

จนถึงสมัยราชวงศ์ซิง นักเขียนเฉา แส่ว ฉิน (曹雪芹 cao xue qin) เป็นตัวแทนของว่าวราชวงศ์ ได้ศึกษารวบรวมทุกอย่างเกี่ยวกับประวัติว่าว การเปลี่ยนแปลงของว่าว รูปแบบว่าวในแต่ละยุคสมัยและเทคนิคการทำว่าวอย่างละเอียด จนกระทั่งในรัชสมัยของพระเจ้าเกาจงแห่งราชวงศ์ซิงได้เขียนหนังสือชื่อ ผู้ ยวน เป่ ยวน เซ่า กง จื่อ (莆鹞北鸢考工志 pu yuan bei yuan kao gong zhi) ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกที่มีเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับว่าวโดยเฉพาะ

หนังสือเหล่านั้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างสูง จากบันทึกเหล่านั้นทำให้เราได้ความรู้ที่เกี่ยวกับว่าวจีนสมัยโบราณ และยังแสดงให้เห็นได้ว่า สภาพการเล่นว่าวในช่วงเวลาแต่ละช่วงนั้นเป็นอย่างไร

7) ธุรกิจการทำว่าวขาย

สมัยราชวงศ์ซ่งได้ เริ่มมีว่าวขายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ เนื่องจากมีความต้องการเล่นว่าวมากขึ้น จึงมีการประดิษฐ์ว่าวเป็นอาชีพ มีร้านขายว่าวหรือเป็นโรงงานประดิษฐ์ว่าว แสดงให้เห็นว่าในสมัยนั้น ว่าวเริ่มขยายไปสู่สังคมและทำให้มีรายได้ทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ในปัจจุบันนี้ หลายเมืองของจีนเป็นแหล่งผลิตว่าวที่มีชื่อเสียง เช่น เหวยฟางของซานตง ปักกิ่ง เทียนจิน หนานทองของเจียงซู เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรม เช่น ภาพวาด มงคลไม้แกะสลัก เป็นต้น จึงทำให้ว่าวที่ประดิษฐ์ขึ้นมามีความประณีตงาม ทำให้ว่าวที่นอกจากจะทำขายเป็นเครื่องของเล่นแล้ว ยังได้รับความนิยมในขายเป็นวัสดุตกแต่งบ้านและเป็นของฝากเพื่อน นอกจากนี้ ว่าวจีนได้ส่งออกไปขายยังประเทศญี่ปุ่น ประเทศในแถบเอเชีย และอเมริกาอีกด้วย (“中国风筝的来历” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ภาพที่ 10 การใช้ว่าวเป็นของขวัญ

ที่มา : ขายส่ง โบราณว่าวประเทศจีน. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

8) การแข่งขันกีฬาว่าวอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศ

ในยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นยุคที่ว่าวจีนได้รับพัฒนาถึงจุดสูงสุด โดยเฉพาะหลังจาก พ.ศ. 2521 การเล่นว่าวได้เป็นโครงการการแข่งขัน และมีเทศกาลงานแข่งขันที่เกี่ยวกับว่าวที่พัฒนาขึ้น เช่น เทศกาลว่าวระหว่างประเทศเหวยฟางแห่งมณฑลซานตง ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นเทศกาลว่าวนานาชาติระหว่างประเทศที่ยิ่งใหญ่ จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนทุกปี และได้เป็นแหล่งชุมนุมผู้ชื่นชอบว่าวจากทั่วประเทศจีนและต่างประเทศ มีผู้เชี่ยวชาญเรื่องของว่าวจากทั่วโลกมาร่วมงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และนำเสนอว่าวของตัวเอง

3.3 ประเภทของว่าว

ว่าวมีหลายประเภทตามการประดิษฐ์ของคนในแต่ละชาติ ดังมีการแบ่งประเภท ดังนี้

3.3.1 ประเภทของว่าวในประเทศไทย

จากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทว่าวไทยแบ่งได้ 3 แบบ ได้แก่ การแบ่งประเภทตามรูปแบบว่าว การแบ่งประเภทตามภูมิภาค และการแบ่งประเภทตามความนิยม

1) การแบ่งประเภทตามรูปแบบว่าว

ว่าวไทยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1) ว่าวแบบแผง มีลักษณะเป็นแผ่นกว้าง มีความกว้างและความยาว ไม่มีความหนา เช่น ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวแอก (ว่าวแอว) ว่าวอีลุ่ม ว่าวอีแพรด ว่าวเดือน ว่าวหน้าควาย เป็นต้น

ว่าวแบบแผงประเภทนี้ทำง่าย เป็นว่าวที่นิยมเล่นกันหรือแข่งขันกันตั้งแต่อดีต เป็นว่าวที่ทำขึ้นเป็นพื้นฐานในชาติไทยมีอยู่ 4 ชนิดด้วยกัน คือ ว่าวปักเป้า ว่าวจุฬา ว่าวอีลุ่ม และว่าวตุ้ยตุ้ย

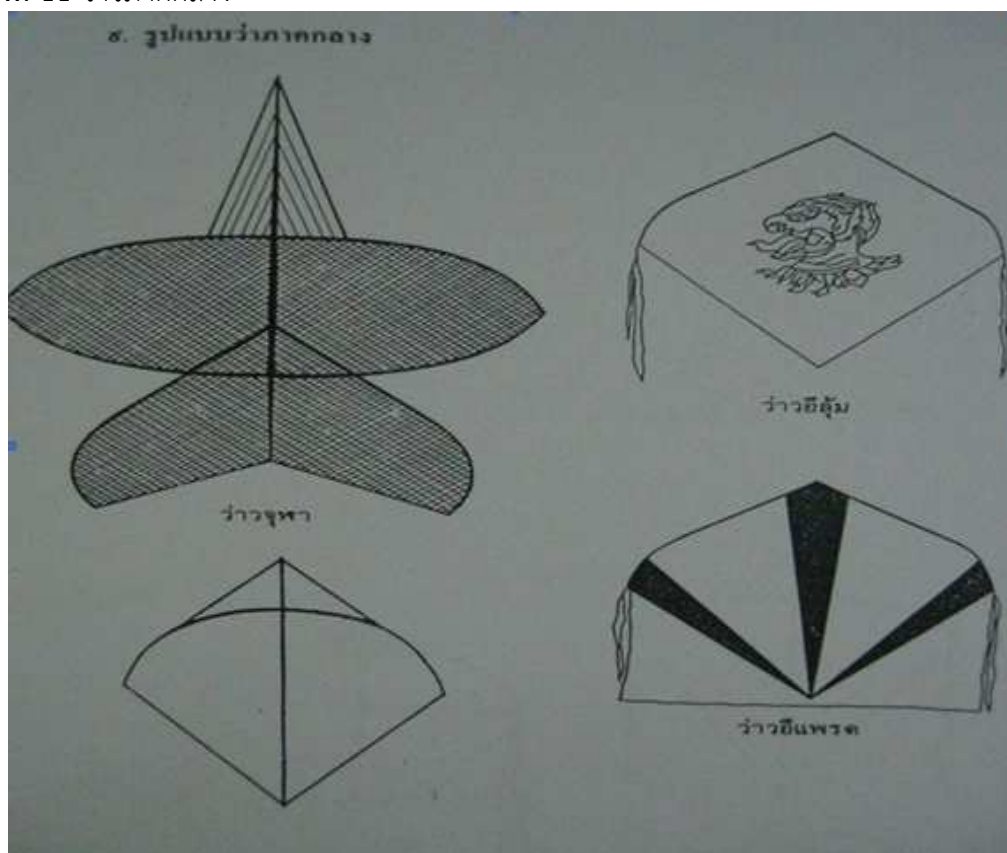
1.2) ว่าวแบบภาพ มีลักษณะเป็นว่าวที่แสดงถึงความสวยงาม ความคิดจากรูปร่างว่าว โดยโครงสร้างมีทั้งส่วนกว้าง ยาวและหนา เป็นรูปสัตว์หรือลักษณะต่าง ๆ ระบายสีอย่างสวยงาม เช่น ว่าวผีเสื้อ ว่าวนก แบ่งย่อยได้ 3 ชนิด ได้แก่ ว่าวประเภทสวยงาม ว่าวประเภทความคิด ว่าวประเภทตกลงขบขัน

2) การแบ่งประเภทตามภูมิภาค

ว่าวได้รับความนิยมในประเทศไทยมาโดยตลอด แต่ด้วยลักษณะเฉพาะในแต่ละภาคไม่เหมือนกัน เช่น สภาพแวดล้อม พื้นที่ เทคนิคการทำว่าว เป็นต้น จึงทำให้ว่าวในแต่ละภาคมีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน ว่าวที่นิยมเล่นกันในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยได้แบ่งประเภทตามภูมิภาคเป็น 5 ประเภท ตามที่ นิยม คนเชื้อ (2537 : 8-9) สรุปได้ดังนี้

2.1) ว่าวภาคกลาง ว่าวที่เล่นในภาคกลางมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ว่าวปักเป้า ว่าวจุฬา ว่าวตุ้ยตุ้ย ว่าวหาง ว่าวอีแพรด และรูปแบบใหม่ที่รับมาจากต่างประเทศ เช่น ว่าววง ว่าวนกยูง ว่าวปลา ว่าวคน ว่าวผีเสื้อ การเล่นว่าวในภาคกลางมีการจัดการแข่งขันว่าวจุฬา กับว่าวปักเป้าในทุกปี

ภาพที่ 11 ว่าวภาคกลาง

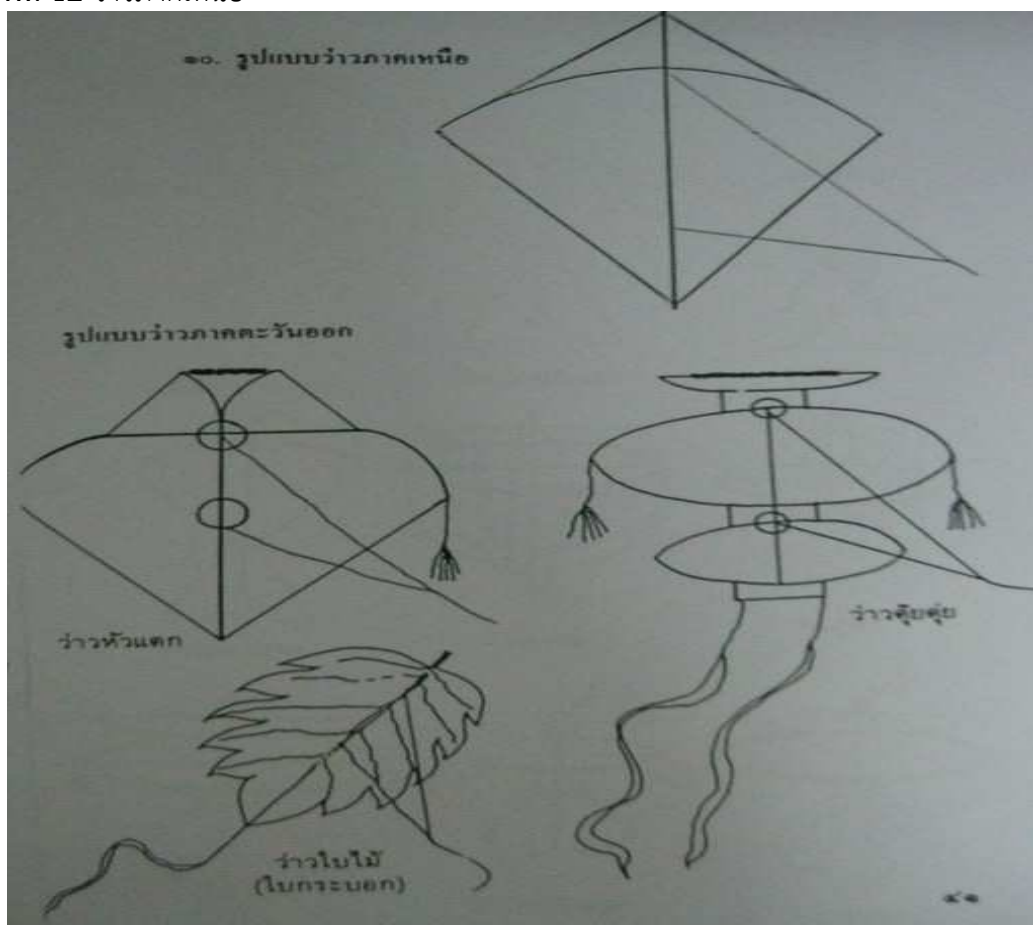

ที่มา : แสงจันทร์ ไตรเกษม. 2529 : 40.

2.2) **ว่าวภาคเหนือ** การเล่นว่าวไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักในภาคเหนือ อาจเนื่องมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ แต่ก็นับเป็นการเล่นที่สนุกสนานของเด็ก ๆ ในท้องถิ่น ลักษณะของว่าวไทยในภาคเหนือมีการทำขึ้นอย่างง่าย ๆ มีรูปร่างคล้ายกับว่าวปักเป้าของภาคกลาง แต่ไม่มีหางและพู่ และมีเพียงชนิดเดียว

ปริญญา สุขจิต และ บุญชัย ใจสะอาด (2530 : 36) กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ ลักษณะของว่าวในภาคเหนือได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยหาซื้อว่าวตามท้องตลาด ซึ่งเป็นว่าวรูปแบบใหม่ ๆ คือรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น ว่าวงู ว่าวนก เป็นต้น ส่วนลักษณะว่าวแบบเก่า ได้หมดไปตามกาลเวลาแล้ว

ภาพที่ 12 ว่าวภาคเหนือ

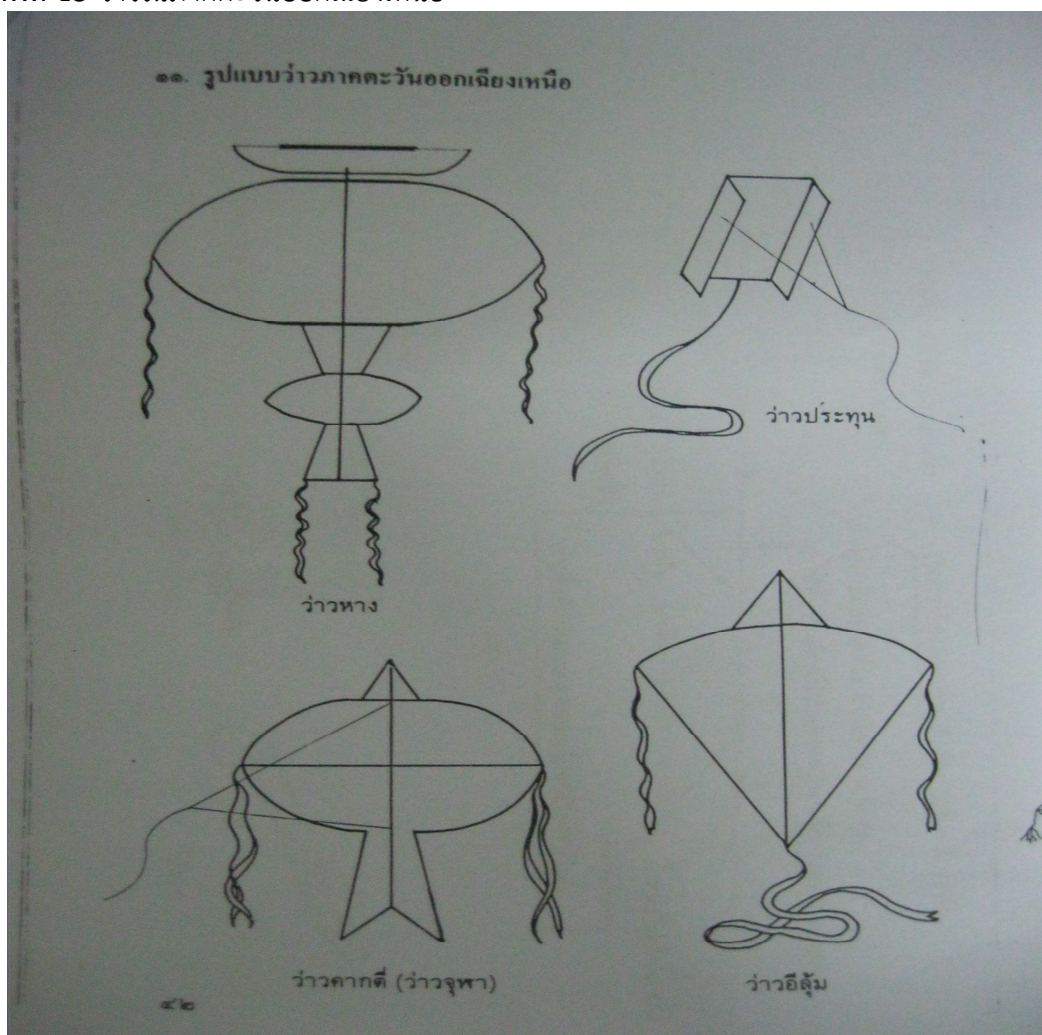
ที่มา : แสงจันทร์ ไตรเกษม. 2529 : 41.

2.3) ว่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ว่าวที่เล่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบที่เหมือนกันกับภาคอื่นๆ โดยเฉพาะว่าวในภาคกลาง ได้แก่ ว่าวอีลุ่ม ว่าวหาง ว่าวหัวแตก ว่าวตุ้ยตุ้ย ว่าวกระดาษ

2.4) ว่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ว่าวที่เล่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่นิยมเล่นว่าวพื้นเมือง ว่าวที่เป็นนิยมมากที่สุดคือ ว่าวหางหรือว่าวตุ้ยตุ้ย ซึ่งมีธนูหรือบางแห่งเรียกว่า สะนู ติดไว้ที่หัวว่าวและจะเกิดเสียง เมื่อปะทะกับลม รองลงไปได้แก่ ว่าวอีลุ่ม (ว่าวอีลุ่ม) ว่าวปลาโทโทง ว่าวประทุน การเล่นว่าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเล่นกันทั่วไป และมีการจัดการแข่งขันในงานบุญ เช่น บุญกุ่มข้าวใหญ่

ภาพที่ 13 ว่าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

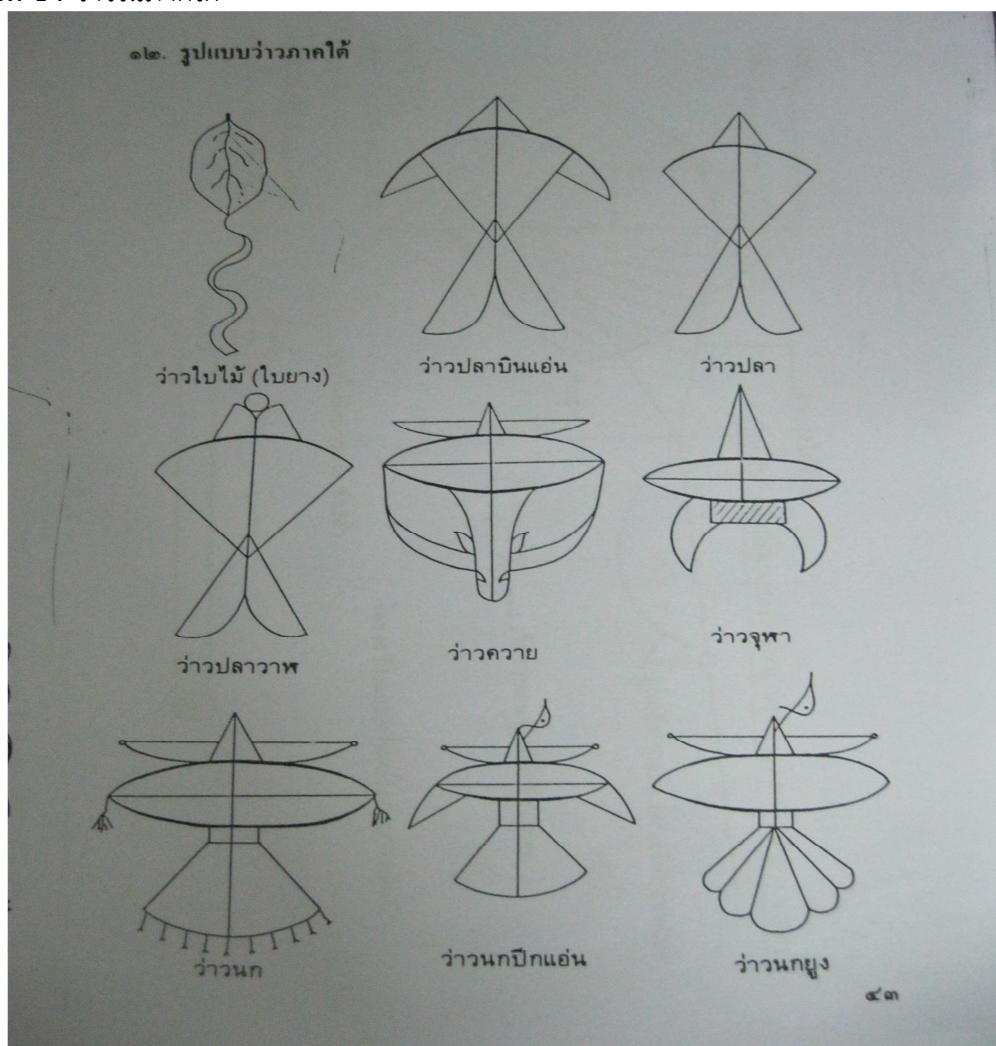

ที่มา : แสงจันทร์ ไตรเกษม. 2529 : 42.

2.5) **ว่าวในภาคใต้** ว่าวที่นิยมเล่นในภาคใต้ ได้แก่ ว่าวนก ว่าวนกปีกอ่อน ว่าวนกยุง ว่าวปลาวาฬ ว่าวควาย ว่าวใบยาง ว่าวกระป๋อง (ว่าวกระต่าย) ว่าวที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ มีหลายอย่าง เช่น ว่าวควายและว่าวคน ว่าวคน คือ ว่าวที่ทำเป็นคนในอิริยาบถต่าง ๆ หรือรูปตัวหนึ่ง ตะลึง สำหรับว่าวแผงทางภาคใต้นั้นไม่ค่อยนิยมนำมาแข่งขัน จะเล่นเพื่อความสนุกสนานมากกว่า ส่วนว่าวภาพจะทำขึ้นเพื่อแข่งขันกันและชักขึ้นไปในอากาศ

ว่าวแต่ละสภาพภูมิศาสตร์ แต่ละสภาพภูมิอากาศย่อมมีความแตกต่างกัน ว่าวภาคกลางมีหลากหลายกว่า เพราะรับรูปแบบมาจากต่างประเทศมากกว่าทุกภูมิภาค

ภาพที่ 14 ว่าวในภาคใต้

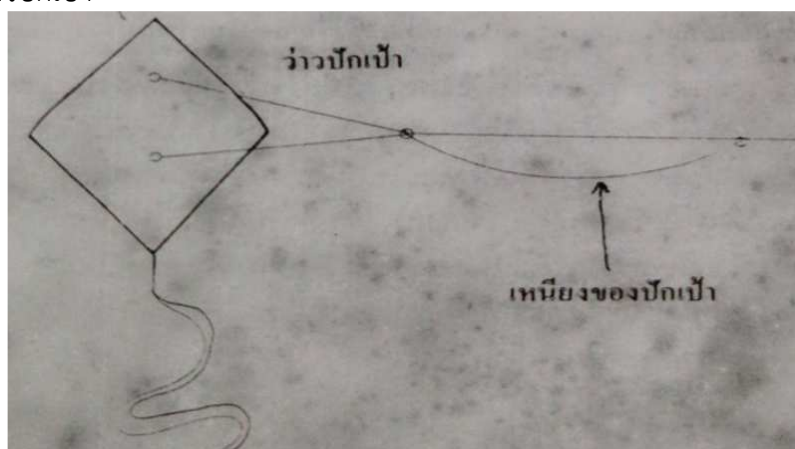
ที่มา : แสงจันทร์ ไตรเกษม. 2529 : 42.

3) การแบ่งประเภทตามความนิยม

ว่าวที่ได้รับความนิยมมีอยู่หลายชนิด คือ ว่าวปีกเป่า ว่าวจุฬา ว่าวอีลุ่ม ว่าวตุ้ยตุ้ย ว่าวควาย ว่าวนก และว่าวสมัยใหม่ คือ ว่าวที่มาจากประเทศตะวันตก เป็นต้น โดยว่าวแต่ละชนิดมีลักษณะ ดังนี้

3.1) ว่าวปีกเป่า ปรากฏชื่อเป็นครั้งแรกในแผ่นดินสมเด็จพระพุทธเจ้าเสือ และเป็นว่าวที่วังหน้าใช้ทรงในการแข่งขันเล่นว่าวในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนผูกคอซุงที่อก และมีหางยาวไว้ถ่วงน้ำหนัก ที่มุมด้านล่างของตัวว่าวมีอาวุธคือ “เหนียง” เป็นห่วงป่านติดใต้คอซุงลงมา

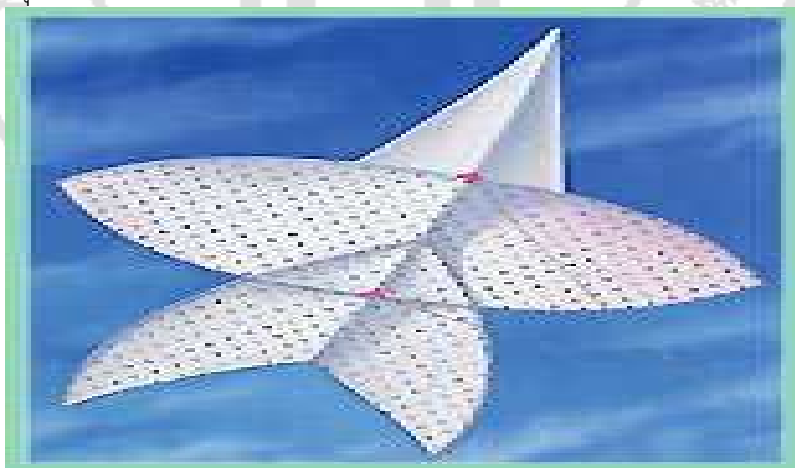
ภาพที่ 15 ว่าวปักเป้า

ที่มา : ยุพิน ธาศรี. 2526 : 27.

3.2) ว่าวจุฬา ปรากฏชื่อเป็นครั้งแรกในแผ่นดินสมเด็จพระเพทราชา และเป็นว่าวที่วังหลวงใช้ทรงในการแข่งขันเล่นว่าวในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีขนาดใหญ่กว่าปักเป้ามก มีลักษณะคล้ายดาวห้าแฉก สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากว่าวดาวของอินเดีย เรียกว่า ว่าวกุลา เป็นว่าวชนิดหนึ่งที่มีรูปร่าง 5 หัวแหลมเป็นรูปกรวย ไม่มีหางผูกคอซุงที่อก จึงทำให้สายไปมาได้ ว่าวจุฬาเป็นว่าวดั้งเดิมของไทย เป็นว่าวที่ได้รับความนิยมตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันนี้ ว่าวจุฬาเป็นว่าวเฉพาะของภาคกลาง มีลักษณะคือ ให้ขึ้นหรือลงได้ อยากรให้ไปทางด้านไหน ก็ไปได้ ทำงาน

ภาพที่ 16 ว่าวจุฬา

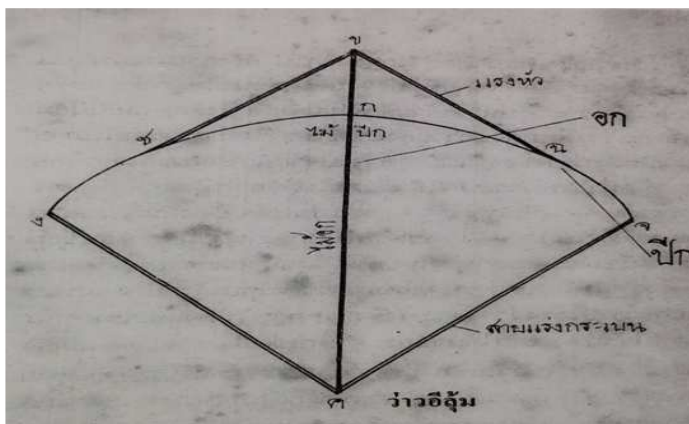

ที่มา : นงนรา อัตรานิช. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

3.3) ว่าวอีลุ้ม มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีไม้ไผ่เป็นโครงสองอันคืออกและปีกอกจะสั้นกว่าปีกเล็กน้อยกระดาษที่ใช้ปิดทาบลงบนโครงนี้ คือ กระดาษว่าว ซึ่งบางเป็นพิเศษ ส่วนปลายของปีกทั้งสองข้างจะติดพู่กระดาษเพื่อช่วยในการทรงตัวในขณะที่ว่าวลอยอยู่ในอากาศ

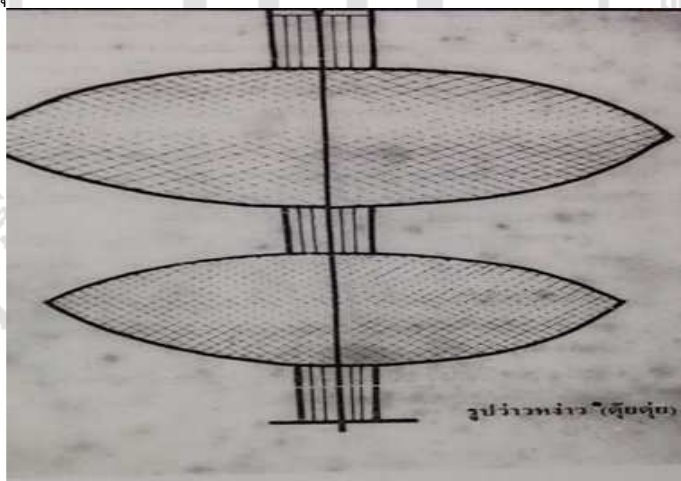
ภาพที่ 17 ว่าวอีลุ้ม

ที่มา : ยุพิน ธชาศรี. 2526 : 15.

3.4) **ว่าวดูยดูย** มีรูปร่างแบบเดียวกับว่าวจุฬา แต่เป็นรูปเดียวกับปีกติดอยู่ซ้อนกัน ส่วนบนใหญ่และส่วนล่างเล็ก สุดตัวตอนล่างมีไม้ขวางอีกอันหนึ่งสำหรับผูกหาง การมีสองหางช่วยในการทรงตัว เมื่อขึ้นไปลอยอยู่ในอากาศ มีสายลมมาปะทะ ก็จะพลิ้วตัว ทำให้เกิดเสียงดังดูยดูยอยู่ตลอดเวลา ว่าวนี้ทำเล่นกันตามชนบท โดยส่วนมากพระสงฆ์เป็นผู้ทำและนิยมชักขึ้นในเวลากลางคืน

ภาพที่ 18 ว่าวดูยดูย

ที่มา : ยุพิน ธชาศรี. 2526 : 23.

3.5) **ว่าวควาย** มีรูปร่างส่วนบนคล้ายว่าวจุฬา แต่ส่วนหัวเล็กและสั้นกว่ามาก ส่วนล่างซึ่งเป็นขากบคล้ายว่าวจุฬานั้น ว่าวควายจะทำเป็นรูปหัวควายก้มลงดิน มีเขาสองเขาโค้งขึ้นจรดปีก เพราะว่ามีส่วนล่างที่เหมือนหัวควายนี้อย่าง จึงเรียกว่า ว่าวควาย

ภาพที่ 19 ว่าวควาย

ที่มา : สุรียา ชูวิจิตร. 2556 : ออนไลน์.

3.6) **ว่าวนก** มีลักษณะส่วนบนคล้ายกับว่าวควายมาก แต่ส่วนล่างแทนที่จะมีลักษณะอย่างเดียวกับว่าวควาย ก็ทำเป็นรูปสามเหลี่ยมเอาฐานลงสู่พื้นดิน หรือทำเป็นรูปโค้ง ๆ คล้ายขานก บางทีก็มีก้านยาว สองก้านยื่นลงมาและมีพู่พันเหมือนเป็นขนนก ส่วนหัวจะใช้ไม้บาง ๆ ติดกระดาษทำเป็นรูปหัวนก มีปาก มีตา ใช้ติดประกบส่วนที่เป็นหัวว่าวเดิม จึงเรียกว่า ว่าวนก

3.7) **ว่าววงเดือน** มีลักษณะเหมือนว่าวควายมาก ต่างกันแต่เพียงช่วงต่อระหว่างปีกชั้นบนกับปีกชั้นล่างหรือขาอกที่ทำเป็นรูปหัวควายนั่น จะทำเป็นรูปวงกลมเหมือนพระจันทร์เอาไว้แทน ส่วนกลม ๆ นี้เองที่ทำให้ได้ชื่อว่า ว่าววงเดือน

3.8) **ว่าวสมัยใหม่** เป็นว่าวที่พัฒนาขึ้นจากว่าวสมัยโบราณหรือ สร้างขึ้นใหม่

ภาพที่ 20 ว่าวสมัยใหม่

ที่มา : “Sea, Sun, Fun & Flying” at Cha-Am International Kite Festival 2014.

6 มีนาคม 2014 : ออนไลน์.

3.3.2 ประเภทของว่าวในประเทศจีน

จากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ พบว่า การแบ่งประเภทว่าวจีนแบ่งได้ 5 แบบ ได้แก่ การแบ่งประเภทตามลวดลายว่าว การแบ่งประเภทตามรูปแบบและโครงสร้างของว่าว การแบ่งประเภทตามประโยชน์ของว่าว การแบ่งประเภทตามขนาดว่าว การแบ่งประเภทตามภูมิภาค ซึ่งระบุได้ดังนี้

1) การแบ่งประเภทตามลวดลายว่าว

ลักษณะที่ 1 การแบ่งประเภทย่อยตามลวดลายของว่าว ได้แบ่งเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1.1) ว่าวที่มีรูปแบบนก เช่น ว่าวนกนางแอ่น ว่าวนกอินทรี ว่าวนกพิราบ ว่าวห่าน ว่าวนกแก้ว ว่าวนกฟีนิกซ์ นกนางนวล ว่าวเครน

ภาพที่ 21 ว่าวนก

ที่มา : “春天：放风筝去吧” 3 กุมภาพันธ์ 2552 : ออนไลน์.

1.2) ว่าวที่มีรูปแบบแมลง เช่น ว่าวแมลงปอ ว่าวผีเสื้อ

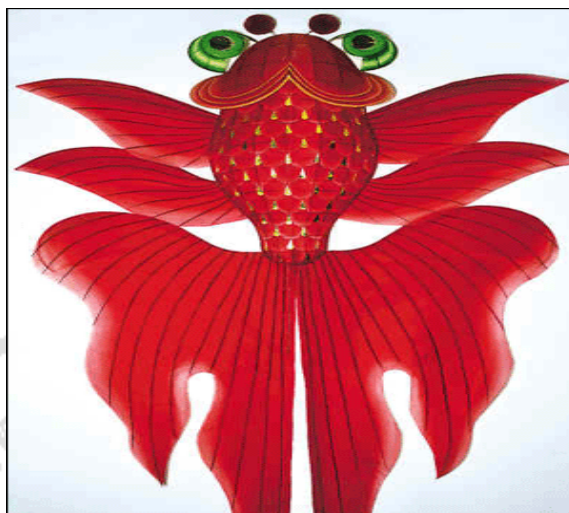
ภาพที่ 22 ว่าวผีเสื้อ

ที่มา : 蝴蝶风筝图片. 2552 : ออนไลน์.

1.3) ว่าวที่มีรูปแบบสัตว์น้ำต่าง ๆ เช่น ว่าวปลา ว่าวกบ ว่าวปู

ภาพที่ 23 ว่าวปลา

ที่มา : 王敬东. 11 กันยายน 2552 : ออนไลน์.

1.4) ว่าวที่มีรูปแบบบุคคล เช่นบุคคลในเทพนิยาย ผลงานวรรณคดีหรือจังหวัดพื้นเมือง เช่น ว่าวหังเจีย ว่าวนางฟ้าและเด็กสมบูรณ

ภาพที่ 24 ว่าวบุคคล

ที่มา : “世界风筝之都—潍坊” 19 สิงหาคม 2552 : ออนไลน์.

1.5) ว่าวที่มีรูปแบบเป็นอักษร

ภาพที่ 25 ว่าวอักษรจีน

ที่มา : “寿字风筝上的脸谱·春秋”. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

1.6) ว่าวที่มีรูปแบบของใช้ต่าง ๆ เช่น ว่าวพัด ว่าวกระเช้าดอกไม้และ ว่าวโคมไฟในวัง เป็นต้น

ภาพที่ 26 ว่าวพัด

ที่มา : “世界风筝之都——潍坊” 19 สิงหาคม 2552 : ออนไลน์.

1.7) ว่าวที่มีรูปแบบอื่น ๆ เช่น ว่าวดาว

2) การแบ่งประเภทตามรูปแบบและโครงสร้างของว่าว

ลักษณะที่ 2 มีการแบ่งประเภทว่าวตามโครงสร้างของว่าว มีจำนวน 7 ประเภท

ได้แก่

2.1) วาวที่มีปีกแข็ง คือ ปีกของวาวที่มีไม้สองอันเป็นโครง

ภาพที่ 27 วาวปีกแข็ง

ที่มา : “老北京风筝的种类” 2555 : ออนไลน์.

2.2) วาวที่มีปีกอ่อน ปีกของวาวที่มีไม้แค่ข้างบนอันเดียว

ภาพที่ 28 วาวปีกอ่อน

ที่มา : 软翅风筝 互动百科. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

2.3) วาวที่แบบเป็นแผ่น

ภาพที่ 29 วาวแผ่น

ที่มา : “什么是板子风筝” 15 สิงหาคม 2555 : ออนไลน์.

2.4) ว่าวที่แบบเป็นสตรีง

ภาพที่ 30 ว่าวมังกร

ที่มา : 乔启明. 3 พฤษภาคม 2550 : ออนไลน์.

2.5) ว่าวที่เป็นคู่

ภาพที่ 31 ว่าวคู่

ที่มา : “风筝的种类” 2551 : ออนไลน์.

2.6) ว่าวที่ไม่ใช่ไม้เป็นโครงว่าว

2.7) ว่าวรูปทรงกระบอก

ภาพที่ 32 ว่าวรูปทรงกระบอก

ที่มา : “中国风筝简史” 2551 : ออนไลน์.

3) การแบ่งประเภทตามประโยชน์ของว้าว

ลักษณะที่ 3 การแบ่งตามการใช้ประโยชน์ของว้าวมีจำนวน 4 ประเภท ได้แก่

3.1) ว้าวใช้เป็นของเล่น การใช้ว้าวเพื่อให้รับชม

3.2) ว้าวผาดโผน ซึ่งที่จุดมุ่งหมายคือ เพื่อแสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน

3.3) ว้าวเพื่อนำไปแข่งขัน

3.4) ว้าวที่มีประโยชน์ในช่วยงานของมนุษย์ เช่น ช่วยการสอบสวน
อุตุนิยมวิทยา ช่วยถ่ายรูปในท้องฟ้า เป็นต้น

4) การแบ่งประเภทตามขนาดว้าว

ลักษณะที่ 4 การแบ่งตามขนาดของว้าวมีจำนวน 5 ประเภท ได้แก่

4.1) ว้าวยักษ์ ว้าวที่มีเนื้อพื้นที่มากกว่า 10 ตารางเมตร

4.2) ว้าวขนาดใหญ่ ว้าวที่มีเนื้อพื้นที่มากกว่า 2 ตารางเมตร

4.3) ว้าวขนาดกลาง ว้าวที่มีพื้นที่ประมาณ 1 ตารางเมตร

4.4) ว้าวเล็ก ว้าวที่มีพื้นที่ ประมาณ 0.5 ตารางเมตร

4.5) ว้าวที่เล็กที่สุด คือ ว้าวที่มีพื้นที่ น้อยกว่า 0.01 ตารางเมตร

5) การแบ่งประเภทตามภูมิภาค

ว้าวจีนมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น เป็นศิลปะการละเล่นหรือการเล่นกีฬาพื้นเมืองของจีนอย่างหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากได้นำศิลปะพื้นบ้านเข้ามาอยู่ในตัวว้าว อย่างเช่น การพิมพ์บล็อกภาพอวยพรวันตรุษจีน การแกะสลักโดยใช้แบบกระดาษ การตัดกระดาษ การติดดอกไม้กระดาษ เป็นต้น ทำให้ว้าวมีสีสันและงดงามขึ้น แหล่งผลิตว้าวที่มีชื่อเสียงของจีน ได้แก่ ปักกิ่ง เทียนจิน เมืองเหวยฟางในมณฑลชานตง เมืองหนันทงในมณฑลเจียงซู และเมืองหยางเจียงในมณฑลกว่างตง โดยว้าวของแต่ละแห่งก็จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

5.1) ว้าวปักกิ่ง ว้าวของปักกิ่งมีประวัติความเป็นมาว่า 300 ปีแล้ว สรุปรูปแบบพื้นฐานของว้าวปักกิ่งมี 5 แบบ ได้แก่ แบบปักแข็ง แบบปักอ่อน แบบเรียงราย แบบร้อยสายยาว ว้าวที่นิยมเล่นในปักกิ่งคือ ว้าวนกนางแอ่น ตัวว้าวจะทำเป็นรูปนกนางแอ่นที่กางปีกสองข้างบินขึ้นท้องฟ้า มีหางยาวและแหลมปลิวตามกระแสลม และดูเหมือนกับตัวหนังสือจีนตัวหนึ่งคือ “ต้า (大)” แปลว่า ใหญ่ ส่วนปีกสองข้างจะประดับลวดลายเป็นค่างขาว เพราะตามภาษาจีนออกเสียงเช่นเดียวกับตัว ฮก หมายความว่า ผาสุมิโชคและยังมีว้าวที่เป็นคู่ ตัวหนึ่งเป็นสีฟ้า อีกตัวหนึ่งเป็นสีแดง มีความหมายว่าสามีภรรยารักกันและอยู่ด้วยกันตลอดชีวิต ประดับลวดลายผีเสื้อเกาะติดดอกโบตั๋น ความหมายคือโชคลาภ สิริมงคล

5.2) ว้าวเหวยฟาง เมืองเหวยฟาง ได้ชื่อว่าเป็น “เมืองแห่งว้าวโลก” ว้าวของเมือง เหวยฟาง มณฑลชานตง ชื่อ ยวน มีประวัติความเป็นมายาวนานเหมือนกับภาพวาดเหนียนหนัว (ภาพวาด อวยพรวันตรุษจีน) โดยเฉพาะได้รับอิทธิพลด้านศิลปะจากภาพวาดเหนียนหนัวที่ทำด้วยไม้แกะสลัก มีรูปแบบสวยงาม มีฝีมือยอดเยี่ยมและลึกลับซึ้ง ตัวว้าวดูแล้วเหมือนจริง มีสีสันสดใส เมื่อชักว้าวขึ้นฟ้า จะลอยอย่างเรียบ ๆ และสูงมาก มีลักษณะพื้นเมืองอย่างเด่นชัด รูปแบบว้าวในเมือง เหวยฟางทุกชนิด เช่น ว้าวนกนางแอ่น นกอินทรี ว้าวผีเสื้อ ว้าวปลา ว้าวอักษร ว้าวปักแข็ง ว้าวที่มีปักอ่อน เป็นต้น

5.3) ว่าวเทียนจิน เรียกอีกชื่อคือ ว่าวเว่ยจี้ เป็นว่าวระลึกลงคนแซ่เว่ย ซึ่งก็คือผู้คิดค้นว่าวที่ชื่อเว่ยหยวนท่าย (魏元泰) เอกลักษณะของว่าวเทียนจิน คือ ใ่วัตถุดิบที่พิถีพิถัน ในด้านหน้าของว่าวส่วนมากจะใช้แพรบาง ๆ โครงว่าวใช้ไม้ไผ่หมาวู้ที่เนื้อละเอียด ปล้องยาว ซึ่งว่าวเบาแต่แข็งแรง ว่าวเทียนจินมีหลายรูปแบบ งานฝีมือประณีต ภาพวาดมีสีสันคล้ายของจริง การลอยตัวมันคงสม่ำเสมอ

5.4) ว่าวเมืองหนานทง ขึ้นชื่อในการผลิตว่าวที่เรียกว่า เหยี่ยวกระดาน ซึ่งถือเป็นว่าวสุดยอดในประเทศจีน เหยี่ยวกระดานมีขนาดใหญ่แบบที่ไม่มีว่าวชนิดใดจะเปรียบเทียบกับได้ มีลักษณะแบบราบเหมือนกระดาน เป็นรูปหกเหลี่ยม จากการดัดแปลงทำให้เป็นรูปลักษณะแบบดาว รูปประกอบละเอียดประณีต ในด้านหน้าเหยี่ยวมีติดกระดิ่งหลายตัวด้วย ซึ่งเมื่อปล่อยลอยไปจึงมีเสียงดนตรีที่หนักแน่นล่องลอยไปในอากาศ

จากเอกสารข้อมูลทีกล่าวมา สรุปว่า ประเภทว่าวไทยกับประเภทว่าวจีนมีความแตกต่างกันมาก ไม่ว่าจะในด้านรูปแบบและโครงสร้างหรือลวดลาย ว่าวในประเทศไทยเป็นว่าวที่เรียบง่าย ไม่ค่อยมีลวดลาย แต่ว่าวในประเทศจีนมีลวดลายหลากหลาย เช่น ว่าวนก ว่าวผีเสื้อ ว่าวมังกร ว่าวคนต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่า ว่าวจีนมีชนิดว่าวและความประณีตมากกว่าว่าวไทย นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่มากกว่าประเทศไทยหลายเท่า และพื้นที่มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้น ความรู้ในการประดิษฐ์ว่าวจีนกับว่าวไทยจึงมีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน

3.4 วิธีการเล่นว่าว

จากเอกสารที่ศึกษา พบว่า วิธีการเล่นว่าวไทยกับว่าวจีนไม่ได้ต่างกันมากนัก วิธีการเล่นว่าวมีสี่ขั้นตอน ได้แก่ การเลือกว่าว การเลือกสถานที่ การสังเกตลม และการปล่อยว่าว โดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.4.1 การเลือกว่าว

จากเอกสารที่ศึกษา พบว่า วิธีการเลือกซื้อว่าว มีดังนี้

- 1) เลือกสถานที่จำหน่าย เพราะว่าแต่ละสถานที่จะมีสัญลักษณ์สมาคมนักบินว่าวประเทศไทย
- 2) ต้องผูกคอกขึงเรียบริ้ว เพื่อจะตรวจสอบได้ว่าว่าวจะต้องไม่เอียงข้างใดข้างหนึ่ง
- 3) หัวว่าวต้องเบากว่าหาง จับคอกขึงยกตัวว่าวขึ้นสังเกตว่าหัวว่าวสูงขึ้นจากพื้นเล็กน้อยส่วนล่างของว่าวแตะที่พื้น
- 4) ทดสอบบินว่าวจริง นำว่าวออกไปที่มีลม ปล่อยว่าวให้บินขึ้น และต่อมาสำรวจจุดต่าง ๆ ที่เป็นจุดต่อกันทุกจุดว่ามันคงดีหรือไม่ กระดาษหรือผ้าต้องไม่มีรูหรือรอยปะ

3.4.2 การเลือกสถานที่

การเล่นว่าว ยังต้องเลือกสถานที่ที่เหมาะสม การเลือกสถานที่คือ เลือกสถานที่ที่กว้างขวาง ห่างจากตึกต่าง ๆ และต้นไม้สูง ๆ ว่าวป่านเดียวบินขึ้นง่ายแม้แต่สนามที่มีอาคารบังลมอยู่บ้าง แต่ต้องมีช่องเปิดให้ลมผ่านได้ เพื่อนำว่าวขึ้นจากพื้น นอกจากนี้ ต้องไม่มีสายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ เสาอากาศวิทยุโทรทัศน์อยู่บริเวณนั้น และไม่ติดถนนที่มีรถวิ่งไปมาด้วย สำหรับที่นาข้าวส่วนมากจะเป็นแอ่งกระทะอาจมีสิ่งบังลม เช่น ถนนที่ถมสูงขึ้นมา ถ้าจะบินควรเดินออกไปกลางทุ่งให้ไกลจากสิ่งบังลม

3.4.3 การสังเกตลม

การสังเกตลมเป็นสิ่งสำคัญในการเล่นว้าว เพราะวาลมจะทำให้ว้าวต่าง ๆ ลอยขึ้นไปได้ เมื่อมีลมเคลื่อนที่แรงมากพอที่จะยกน้ำหนักว้าวขึ้น และว้าวลอยขึ้นได้ด้วยมุมรั้งของคอซุงที่พอดีกับแรงดันของลมว้าวก็บินขึ้นไปได้ การตั้งคอซุงที่ได้มุมพอดีจะทำให้ว้าวบินที่ลมแรงและลมอ่อนได้ด้วย ขนาดและน้ำหนักว้าวบางตัวที่เท่ากัน แต่อาจจะขึ้นที่ลมไม่เท่ากันได้เพราะคอซุงมีมุมที่ต่างกัน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการสังเกตลม

สังเกตจากสิ่งรอบตัว	กม./ชม.	ไมล์/ชม.	สิ่งที่ควรทำ
ควันลอยขึ้นตรง	0	0	นั่งสมาธิ
ควันลอยตามลมเอื่อย ๆ	2-5	1-3	ผิวปากเรียกลม
รู้สึกมีลมพัดมาถูตัว	6-11	4-7	ว้าวลมอ่อนขึ้นได้
ใบไม้ กิ่งไม้ ธงปลิว	12-19	8-12	ว้าวเกือบทุกชนิดบินขึ้นได้
กิ่งไม้เล็กแกว่ง	20-29	13-18	บินสนุกเป็นที่สุด
กิ่งไม้ใหญ่แกว่ง	30-39	19-24	ต่อว้าวหลาย ๆ ตัวบินแสนสนุกที่สุด
ต้นไม้อ่อนโยน	40-45	25-31	แสนสนุกขึ้นไปอีกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
ต้นไม้ใหญ่โยนโยน	51-60	32-38	ม้วนเสื่อเกอบของกลับบ้าน
กิ่งไม้หัก หลังคาบ้านปลิว	62-74	39-46	เตรียมตัวซ่อมบ้าน

ที่มา : สมัชชา นิยมศิลป์. 2543 : 41.

จากตารางได้แสดงให้เห็น การเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งรอบตัวได้สะท้อนให้เห็น การเปลี่ยนความแรงลม ซึ่งคงจากสังเกตสภาพสิ่งรอบตัว ก็จะทำให้รู้ความแรงลมที่เหมาะสมกับการเล่นว้าวมากขึ้น

3.4.4 การเล่นว้าวตามประเภทว้าว

วิธีการเล่นว้าวแต่ละตัวไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของว้าว น้ำหนักว้าวและรูปแบบว้าว และลักษณะอีกหลายอย่าง ซึ่งสรุปวิธีการเล่นว้าวตามประเภท ได้ดังนี้

1) การเล่นว้าวตามขนาดว้าว

1.1) การเล่นว้าวขนาดเล็ก

การเล่นว้าวขนาดเล็ก เล่นเพียงผู้เดียว วิธีการเล่นคือ หันหัวว้าวมายังหัวคนวัดระยะห่างจากตัวสัก 2-3 เมตร แล้ววิ่งไปพร้อมทั้งกระตุกและผ่อนสายป่านสลับกันไปเรื่อย ๆ ว้าวก็ขึ้นได้ เมื่อว้าวขึ้นไปในอากาศได้ ก็บังคับสายชักให้เคลื่อนไหวได้ตามต้องการ นิยมดูการเล่นว้าวขนาดเล็กที่ความงาม ความสูง ให้การต่อสู้ทำสงครามกันบนอากาศ

1.2) การเล่นว้าวขนาดใหญ่

เมื่อเล่นว้าวที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งหมายถึงว่า ต้องมีอย่างน้อยสองคนขึ้นไปถึงจะให้ว้าวขึ้นไปบนท้องฟ้าได้ ยูพิน ธวาสรี (2526 : 21) ได้กล่าวว่า ถ้าไปเล่นว้าวกัน 2 คน แบ่งเป็นคนส่งว้าว 1 คน และคนชักสายป่านว้าว 1 คน คนส่งว้าวถือว้าวไปยืนด้านใต้ลมในระยะห่างประมาณ 4-5

เมตร ตั้งหัวว่าวขึ้นรอปอลมมาก็ให้ส่งว่าวขึ้นไป คนชักจะกระตุกและผ่อนสายป่านจนว่าวขึ้นสูงติดลมบน จึงถีอไว้หนึ่ง ๆ หรือบังคับให้ว่าวสายไปมา

วิธีบังคับว่าวให้โฉบไปทางซ้ายยกมาทางขวาขึ้นสูงลงต่ำได้ตามใจนึกนั้น อยู่ที่การกระตุกสายและผ่อนป่านให้ถูกจังหวะ เช่น จะให้ว่าวเบนไปทางซ้ายมือก็ดูจังหวะหัวว่าวยกไปทางซ้าย พอจะเบนกลับก็กระตุกป่านให้เต็มแรงและสาวป่านเข้ามาหาตัวเล็กน้อย ว่าวก็จะพุ่งไปทางซ้ายต่อไป หากยังไม่พอก็กระตุกซ้ำว่าวก็พุ่งไปซ้ายเป็นทอด ๆ ตามต้องการ ถ้าต้องการให้ว่าวไปด้านขวาก็ดูจังหวะที่หัวว่าวยกไปทางขวาแล้วกระตุกป่านเต็มแรงเช่นกัน ถ้าต้องการให้ว่าวขึ้นสูงก็ผ่อนไปเรื่อย ๆ หากต้องการให้ว่าวคว่ำลงต่ำต้องกระตุกแรงในจังหวะว่าวยกหัวลง

การบังคับว่าวต้องฝึกหัดให้คล่องจริง ๆ ผู้ที่บังคับว่าวได้ดีนั้นพอใจนึกมือกระตุกสายป่านว่าวต้องไปตามใจนึกทุกครั้ง ส่วนว่าวที่ขนาดใหญ่มาก ต้องการหลายคนช่วยกันทำจะได้ให้ว่าวขึ้นในท้องฟ้าได้ เช่น การเล่นว่าวมังกร ว่าวแอก ต้องมีหลายคนถือจับสายป่าน

2) การเล่นว่าวตามวัตถุประสงค์

2.1) การเล่นว่าวเพื่อสนุกสนาน

การเล่นว่าวเพื่อสนุกสนาน เป็นการเล่นว่าวที่ไม่ต้องเป็นไปตามกฎระบบใดก็ได้ แต่เล่นอย่างมีอิสระ แต่มีกรณีที่ต้องระวังคือ สายป่านพันกัน หากสายป่านพันกัน ไม่ต้องตกใจให้จำไว้จะบินเป็นวงกลมด้วยมือข้างไหน ก็ใช้มืออีกข้างหนึ่งบินเป็นวงกลมกลับคืนสายป่านจะคลายตัวไม่พันกัน

2.2) การเล่นว่าวแบบแข่งขัน

สำหรับวิธีการเล่นว่าวแบบแข่งขัน ยูพิน ธชาศรี (2526 : 21) ได้กล่าวว่า ก่อนที่จะเล่นว่าวแข่งขัน จำเป็นจะต้องรู้จักบังคับว่าวให้อยู่ในมือเสียให้แน่นอน บังคับให้ไป ซ้าย-ขวา-ขึ้น-ลง ให้คล่องแคล่วตามความพอใจของเรา วิธีบังคับให้กระตุก หรือสาว หรือผ่อนป่าน ให้ถูกจังหวะเวลาว่าวยก เช่น จะให้ไปทางขวา ก็ต้องว่าเวลาที่มันเบนไปทางขวาเต็มที่ พอจะกลับให้กระตุกในทันใดนั้นสาวแรงและเร็ว ว่าวก็จะพุ่งไปทางขวา ถ้ากระตุกครั้งเดียวไม่พอก็ให้กระตุกซ้ำ ว่าวก็จะพุ่งเป็นทอด ๆ ไปตามความประสงค์ หรือจะให้ไปทางซ้ายก็กระตุกเช่นเดียวกันแต่ต้องให้จังหวะหัวชี้ไปทางซ้าย ถ้าจะให้ขึ้นสูงก็สาวขึ้นมาเฉย ๆ จะให้เร็วก็นสาวเร็ว แต่ถ้าจะให้คว่ำลงข้างล่างต้องกระตุกแรงหน่อยในจังหวะยกให้หัวปักเป้าลงแล้วหัวปักเป้าจะพุ่งลงสู่สนาม

เมื่อจะให้กลับขึ้นตามเดิม นี้หมายถึงว่าว่าวตัวนั้นมีความคล่องตัว แต่ถ้าว่าวไม่ยกต้องกระตุกให้แรงและกระชั้น พอว่าวกระเทือนรู้ตัวกระดิกไหวได้แล้วจึงบังคับตามจังหวะที่มันกระดิก การฝึกบังคับว่าวต้องฝึกให้คล่องจริง ๆ ใจนึกมือกระตุกสายป่านว่าวจะต้องไปตามใจทุกครั้งจึงจะนับว่าว่าวใช้ได้ดี

กิจกรรมการแข่งขันว่าวจุฬาภักบัวว่าวปักเป้าเกิดขึ้นมาตั้งนานแล้ว ตามที่ นิยมคนชื่อ (2537 : 8) ได้กล่าวว่า ด้วยรูปร่างและอาวุธของว่าวทั้งสองชนิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อความยุติธรรมจึงมีกติการว่าวจุฬาต้องให้ว่าวปักเป้า 2 ต่อ 1 เนื่องจากว่าวจุฬาที่มีขนาดใหญ่กว่าเวลาเล่นจึงต้องยึดแทนที่อยู่เหนือลม ส่วนว่าวปักเป้าตัวเล็กจึงต้องอยู่ด้านใต้ลมตรงแนวทางเดียวกันมีระยะให้ทอดห่างพอให้สายป่านของว่าวจุฬาผ่อนมากกว่าในแดนว่าวปักเป้าได้

การตัดสินมีหลักเกณฑ์ดังนี้ ถ้าว่าวจุฬาตกลงพื้นแล้วไม่สามารถกลับขึ้นไปได้อีก ถือว่าว่าวจุฬาแพ้ ส่วนว่าวปักเป้าต้องต่อสู้กับว่าวจุฬาและให้ว่าวจุฬาหวั่นตกลงดินในเขตแดนของว่าวปักเป้าให้ได้ในอีกฝั่ง ว่าวจุฬาก็ต้องพยายามทำให้ว่าวปักเป้าเกิดความชำรุดเสียหาย เป็นต้น

ตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 36) สรุปวิธีการเล่นว่าวได้ว่า เริ่มด้วยผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่ายขึ้นว่าวอยู่บริเวณเดียวกัน จะให้ว่าวของตัวเองโฉบหรือเฉี่ยวเข้าหาว่าวของอีกฝ่ายหนึ่ง (ลักษณะของว่าวปักเป้าที่ไม่มีหางจะไม่ขึ้นนิ่งอยู่กับที่จะโฉบเฉี่ยวไปมาอยู่เสมอ) เมื่อว่าวของตัวเองแบบได้ว่าวของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วก็จะดึงสายป่าน ว่าวที่ถูกเกี่ยวก็จะขาดหลุดไป การป้องกันก็คือ เมื่อถูกเกี่ยวได้ต้องรีบผ่อนเชือกออกไป เพื่อไม่ให้สายป่านตึง ฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็จะวิ่งให้สายป่านตึงเพื่อเกี่ยวให้ขาด เมื่อว่าวฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขาดก็จะขึ้นมาสู้กันใหม่ เพราะฉะนั้นการเล่นว่าวแต่ละครั้งผู้เล่นจะต้องมีหลายตัว ในการแข่งขันอาจจะไม่ได้นัดหมายกัน คือเมื่อฝ่ายหนึ่งเล่นว่าวอยู่ อีกฝ่ายหนึ่งเห็นเข้าก็เข้ามาเล่นว่าวใกล้ ๆ และแข่งขันกันโดยโฉบว่าว ซึ่งผู้เล่นทั้งสองฝ่ายอาจจะไม่เห็นตัวกันเลยก็ได้

เมื่อได้ผู้ว่าวครบเครื่องแล้ว จะต้องนำมาลองเสียก่อนว่า ว่าวจะพอดีหรือไม่ ถ้าว่าวตัวใดไม่พอดีจะแสดงให้เห็นทันที เช่น กินหน้า เบาหาง มันจะควงหมุนไม่ได้ ถ้าเพียงแต่กินหน้าหางไม่เบาก็จะขึ้นยกวงกว้างหน้าหมุนบ้าง แต่ถ้ากินหลังไม่เบาหางก็จะขึ้นที่ตึงตัวตรงเฉย ๆ แล้วเวลากินลมน้อยหัวจะสั่น ถ้าว่าวพอดีทุกส่วน แล้วมันจะลอยหน้ายกวงงามเสมอเป็นจังหวะ จะบังคับให้ไปทางใดสะดวกและคล่อง ถ้าว่าวเอียงมันจะยกตะแบงหรือเทไปข้างเดียว ให้ใช้ตะกั่วถ่วงปีกอีกข้างหนึ่ง เมื่ออาการของว่าวเป็นไปต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าของว่าวจะได้แก้ไขเสียก่อนเข้าแข่งขัน

จากเอกสารต่าง ๆ สรุปได้ว่า ในตอนเริ่มต้น ให้สังเกตความแรงลม ความแรงลมที่เหมาะสมกับเล่นว่าวค่อยชักว่าวให้ลอยลมอยู่ท้องฟ้าอย่างสวยงาม ต่อมาเพื่อให้ว่าวได้ลอยได้นานและสูง ให้บังคับสายชักให้เคลื่อนไหวได้ตามต้องการ และสุดท้ายเพื่อให้ว่าวได้ลอยนิ่งและต่อสู้ทำสงครามกันบนอากาศ

ดังที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า ประเทศจีนมีประวัติการเล่นว่าวนานกว่าว่าวประเทศไทย ทั้งว่าวไทยและว่าวจีนมีการเปลี่ยนแปลงตามแต่ละยุคสมัย แต่การเปลี่ยนแปลงมีความคล้ายกัน แม้แต่ที่ใช้วัสดุที่คล้ายกัน ประเภทว่าวไทยกับประเภทว่าวจีนก็มีความต่างกันอย่างไม่ว่าจะในด้านรูปแบบและโครงสร้างหรือลวดลาย ว่าวในประเทศไทยเป็นว่าวที่เรียบง่าย ไม่ค่อยมีลวดลาย และว่าวในประเทศจีนมีลวดลายหลากหลาย ว่าวจีนมีชนิดว่าวและความปราณีตมากกว่าว่าวไทย หากเปรียบเทียบกัน มีข้อมูลที่จัดตารางเปรียบเทียบว่าวไทย-ว่าวจีน เพื่อให้เห็นลักษณะร่วมและแตกต่างระหว่างว่าวไทยและว่าวจีนได้อย่างชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบว่าวไทย-ว่าวจีน

	ว่าวไทย	ว่าวจีน
ประวัติ ความเป็นมา	การเล่นว่าวในประเทศไทยมีประวัติการเล่น ว่าวประมาณ 700 กว่า มีหลักฐานเชื่อกันว่า เริ่มต้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย	ประเทศจีนเป็นชาติแรกที่ประดิษฐ์ ว่าว มีต้นกำเนิดในสมัยชุนชิว (770-256 ปีก่อนคริสต์ศักราช) นับ ถึงวันนี้ว่าวจีนมีความเป็นมายาวนาน กว่า 2,000 ปี
พัฒนาการ และการ เปลี่ยนแปลง ของว่าว	เริ่มเล่นจากหมู่เจ้านายหรือชนชั้นสูง เผยแพร่ไปถึงสามัญชน การนำว่าวไปใช้ในสงคราม การแข่งขันกีฬาว่าวในประเทศ การบันทึกความรู้ที่เกี่ยวกับว่าวเป็นหนังสือ การจัดตั้งสมาคมกีฬาว่าว ธุรกิจการทำว่าวนิยมขึ้น การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ	เริ่มเล่นจากหมู่เจ้านายหรือชนชั้นสูง การนำว่าวไปใช้ในสงคราม การเล่นว่าวในเทศกาลแข่งแข่ง เผยแพร่ไปถึงสามัญชน เผยแพร่ไปต่างประเทศ การบันทึกความรู้ที่เกี่ยวกับว่าวเป็น หนังสือ ธุรกิจการทำว่าวนิยมขึ้น การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ
วัสดุ	กระดาษ ไม้ไผ่	ไม้ไผ่ ผ้าหรือกระดาษที่ชะโลมน้ำมัน
รูปร่าง	ว่าวปักเป้า : มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนม เปียกปูน ผูกคอซุงที่อก และมีหางยาวไว้ถ่วง น้ำหนัก ว่าวจุฬา : มีรูปร่าง 5 หัวแหลมเป็นรูปกรวย ไม่มีหางผูกคอซุงที่อก ว่าวอีลุ้ม : มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนม เปียกปูน ว่าวตุ้ยตุ้ย : มีรูปร่างแบบเดียวกับว่าวจุฬา แต่เป็นรูปเดียวกับปักติดอยู่ซ้อนกัน ส่วนบน ใหญ่และส่วนล่างเล็ก สุดตัวตอนล่างมีไม้ ขวางอีกอันหนึ่ง ว่าวควาย : มีรูปร่างส่วนบนคล้ายว่าวจุฬา แต่ส่วนหัวเล็กและสั้นกว่ามาก ส่วนล่างซึ่ง เป็นขาบคล้ายว่าวจุฬา	การแบ่งตามโครงสร้างว่าวจีนเป็น 7 ประเภท 1. ว่าวมี่ปักแข็ง 2. ว่าวมี่ปักอ่อน 3. ว่าวแบบเป็นแผ่น 4. ว่าวแบบเป็นตรึง 5. ว่าวเป็นคู่ 6. ว่าวไม่ใช่ไม้เป็นโครงว่าว 7. ว่าวมี่รูปทรงกระบอก
ลวดลาย	ลวดลายแบบเรียบง่าย หรือไม่ค่อยมีลวดลาย	ลวดลายของว่าวจีนมีหลากหลาย ชนิด สีเส้น โดยแบ่งประเภทตาม ลวดลาย ดังนี้ 1. รูปแบบสัตว์ต่าง ๆ เช่น ว่าวนก 2. รูปแบบสัตว์น้ำต่าง ๆ เช่น ว่าว ปลา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	ว่าวไทย	ว่าวจีน
		3. รูปแบบบุคคล เช่น ว่าวแห่งเจีย 4. รูปแบบเป็นอักษร 5. รูปแบบของใช้ต่าง ๆ เช่น ว่าวพัด 6. รูปแบบอื่น ว่าวดาว
วิธีการเล่น	วิธีการเล่นที่ไทยและจีนคล้าย ๆ กัน ในตอนเริ่มต้น ให้สังเกตความแรงลม ความแรงลมที่เหมาะสมกับเล่นว่าวค่อยชักว่าวให้ลอยลมอยู่ท้องฟ้าอย่างสวยงาม ต่อมาเพื่อให้ว่าวได้ลอยได้นานและสูง ให้บังคับสายชักให้เคลื่อนไหวได้ตามต้องการ และสุดท้ายเพื่อให้ว่าวได้ลอยนิ่งและต่อสู้ทำสงครามกันบนอากาศ	